Vlaams Parlement

vergadering **C253**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering

van 7 juli 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Maaike De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de implementatie van sociale-impactobligaties bij integratie- en inburgeringsprojecten
– 3012 (2019-2020) 3

VRAAG OM UITLEG van Celia Groothedde aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het jaarverslag van Unia
– 2894 (2019-2020) 4

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het stemrecht voor personen met een handicap
– 2834 (2019-2020) 10

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het coronaouderschapsverlof voor Vlaamse ambtenaren
– 2947 (2019-2020) 17

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de benoeming van de provinciegouverneurs van Oost-Vlaanderen, Limburg en Vlaams-Brabant
– 2942 (2019-2020) 19

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het registratie- en rapporteringsinstrument ORBA voor de lokale besturen
– 2965 (2019-2020) 23

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het terugfluiten van een burgemeester, en het gebrek aan overleg met en betrokkenheid van de lokale besturen
– 2988 (2019-2020) 27

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het vernietigingsberoep door de gemeente Tessenderlo met betrekking tot de tussenkomst van de Vlaamse overheid in de responsabiliseringsbijdrage van lokale besturen
– 3033 (2019-2020) 33

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de actieve openbaarheid van rapporten van Audit Vlaanderen
– 2897 (2019-2020) 35

VRAAG OM UITLEG van Maaike De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de implementatie van sociale-impactobligaties bij integratie- en inburgeringsprojecten
– 3012 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, in januari stelde ik u een vraag over de meetbare impact van projecten van Integratie en Inburgering. Ik stelde u toen voor om sociale-impactobligaties te implementeren in uw domein, Integratie en Inburgering. U vond dit een goed idee en zou het meenemen en verder uitwerken. Met dit instrument betrekken we het middenveld en private actoren en zorgen we voor privaat-publieke samenwerkingen om de output van een project te verhogen. Dit instrument kan ook bijdragen tot een verhoging van efficiëntie en excellentie. Bovendien kunnen via dit systeem privéfondsen worden aangewend om innovatieve projecten te financieren met een meerwaarde, niet alleen voor onze maatschappij, maar ook voor de privéwereld. Ten slotte zou dit instrument ook opschaling mogelijk maken zonder een bijkomende subsidielijn vanuit de Vlaamse overheid.

Zoals ik de vorige keer al zei, vind ik het belangrijk dat er een meetbare impact is op het terrein en dat de kennis ook gebruikt kan worden om goede praktijken waar mogelijk te verduurzamen.

Minister, welke stappen hebt u reeds gezet om die sociale-impactobligaties in te voeren in het integratie-en inburgeringsbeleid? Welke projecten komen hiervoor volgens u in aanmerking? Welke doelgroepen wilt u hiermee bereiken? Welke randvoorwaarden ziet u noodzakelijk voor de organisatie van dergelijke sociale-impactobligatieprojecten binnen het integratie- en inburgeringsbeleid?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw De Vreese, hartelijk bedankt voor uw vraag en gefeliciteerd met uw focus op dit specifieke potentiële beleidsinstrument. U hebt die vraag aan mij gesteld op 21 januari. U zult zich herinneren dat ik daar toen positief en welwillend op gereageerd heb. Ik vind dat nog altijd een heel goed idee.

Maar tussen 21 januari en vandaag hebben we natuurlijk de coronacrisis gehad. Wat nog belangrijker is: zoals u weet, zijn we op dit moment bezig met het uittekenen van de krijtlijnen voor het nieuwe inburgeringstraject. Daarvoor zijn we een visienota aan het maken. Een visienota gaat vaak vooraf aan een ontwerp van decreet. Die visienota zal nog voor het zomerreces aan de regering worden voorgesteld. Zodra de regering die visienota heeft besproken en goedgekeurd, volgt de volgende stap, namelijk het verder uitwerken en vertalen in een concreet ontwerp van decreet. Dat zal volgend werkjaar gebeuren. Daarbij zal de administratie ook het instrument sociale-impactobligaties onderzoeken, zowel als financieringsinstrument als qua mogelijke projecten en samenwerkingsverbanden. Ik heb aan mijn administratie ook gevraagd om rekening te houden met de ervaringen die in andere beleidsdomeinen en andere landen reeds werden opgebouwd.

Conclusie: mijn administratie gaat hiermee aan de slag na het zomerreces. Eerst komt de visienota en dan de tweede fase, waarin die vertaald wordt en waarin de sociale-impactobligaties hun plaats krijgen.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Bedankt voor het antwoord, minister. Ik lijk misschien wat ongeduldig, maar ik heb een zeer enthousiaste mail gekregen van een masterstudente die me vroeg welke andere projecten er nog liepen. Ik dacht dat ik hierover het best even een update kon vragen. Ik hoor nu ook van u dat de ervaringen hiermee door de administratie zullen worden opgelijst en dat de lopende projecten uit het buitenland toegelicht zullen worden. Ik kan uw kabinet misschien de contactgegevens van die masterstudente bezorgen, dat kan voor beide partijen interessant zijn. Ik ben zeer blij dat u dat denkspoor verder aan het bekijken en aan het uitwerken bent.

De voorzitter: Zo kunnen we een bijdrage leveren aan de masterstudies. Wanneer we elkaar kunnen bevruchten, is dat alleen maar mooi.

Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dat bevruchten laat ik voor uw rekening, voorzitter.

De voorzitter: Intellectueel bevruchten, dat is toch mooi?

Minister Bart Somers: Intellectueel bevruchten dan. Nu ben ik helemaal de kluts kwijt.

Mevrouw De Vreese, u zegt dat u ongeduldig bent, en dat siert u natuurlijk in dezen. Ik denk dat dit een instrument is dat we echt goed moeten onderzoeken. Het is in de vorige legislatuur in het parlement besproken, het is toen aan bod gekomen. Het is een vernieuwend instrument dat inderdaad een meerwaarde kan zijn naar efficiëntie, naar betrokkenheid van private partners en naar het versterken van trajecten. We willen dat echt op een grondige manier doen. U hebt die suggestie gedaan en wij gaan daarmee aan de slag. Maar we kunnen daar natuurlijk niet aan beginnen vooraleer we een visie goedgekeurd hebben met de hele Vlaamse Regering. We gaan die masterstudent alle verdere informatie bezorgen.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Ik heb hier verder niets meer aan toe te voegen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Celia Groothedde aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het jaarverslag van Unia
– 2894 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, het jaarverslag van Unia 2019 is uitgebracht. Zoals elk jaar zijn er cijfers over de werking van Unia. Maar er zijn ook feiten en uitleg rond markante dossiers, en rond tendensen in onze samenleving. En daar staan een aantal markante punten in.

Unia heeft alweer een stijgende trend van klachten. Het gelijkekansencentrum wordt door steeds meer mensen gevonden, en de naambekendheid vergrootte ook. In 2019 opende Unia zelfs meer dan zeven dossiers van discriminatie per dag.

Zij geven ook overkoepelend aan dat er een tendens is waarbij mensen met een handicap of mensen met een migratieachtergrond net iets vaker kansen mislopen. Dat gaat over huisvesting, de arbeidsmarkt, school enzovoort. Hoe definieert deze

regering structurele discriminatie? Dat is een vraag die toch als basis moet dienen voor heel veel beleid.

Ook een opvallende tendens die Unia aangeeft in het jaarverslag, en die tussen de lijnen door of zelfs expliciet al regelmatig aan bod is gekomen, is het feit dat er meer rauw racisme en online hate speech is. Zij geven eigenlijk aan dat de rem ervan af lijkt. Waar mensen zich vroeger nog inhielden gaat het nu de vrije loop. Wat gaat u als Vlaamse Regering ondernemen om online hate speech in te tomen?

In 2018 hebben we het tienjarige bestaan gevierd van het Gelijkekansen- en Gelijkebehandelingsdecreet. Vorig jaar heeft Unia daar een analyse over doorgegeven. Wat is de stand van zaken rond de aanpassingen in het decreet? En gaat u in op de suggesties van Unia om dat decretale kader te versterken?

Welke acties gaat u ten slotte nemen in het algemeen? Hebt u gesprekken gevoerd met Unia rond het jaarrapport, en wat was de uitkomst?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Groothedde, wat Unia betreft is het evident dat mijn kabinet in regelmatig contact staat met Unia. Voor zover ik het juist voorheb, was het ook een gewoonte om Unia het jaarverslag te laten toelichten in de commissie. Ik ben natuurlijk niet de beheerder van de werkzaamheden van het parlement, ik zou niet durven. Ik heb te veel respect voor de scheiding der machten. Maar het zou een voorzichtige suggestie kunnen zijn dat dat rapport hier zou kunnen worden besproken. Maar nogmaals, ik ben niet de eigenaar van de agenda, noch heb ik de ambitie om dat te zijn.

Ten tweede vind ik semantische discussies soms eerder een hypotheek om te komen tot een goed beleid en om op het terrein stappen vooruit te zetten. We moeten ons er niet in verliezen. Ik denk dat discriminatie een structureel probleem is in onze samenleving, omdat het veelvuldig voorkomt. We moeten dus efficiënte wegen zoeken om dat aan te pakken. De definiëring daarrond is voor mij ondergeschikt aan het beleid dat we ter zake kunnen voeren.

Hate speech – of haatspraak, om het met een Nederlands woord te zeggen – en online bedreigingen in de sociale media zijn helaas legio en moeten krachtig worden verworpen. Het probleem wordt volgens mij dan ook terecht aangekaart in het jaarverslag van Unia.

Er zijn verschillende manieren om online hate speech te bestrijden. Eerst en vooral via een doortastend preventief beleid. Doorgedreven stereotypering kan immers uitmonden in hate speech, cyberpesten enzovoort. Het is dus belangrijk om volop in te zetten op een correcte beeldvorming en stereotypering tegen te gaan.

Unia zelf doet ook een aantal belangrijke dingen. Zo werkt het in partnerschap samen met grote internetbedrijven, zoals Facebook, Twitter en YouTube om haatdragende commentaren vlugger te laten verwijderen. Ten tweede neemt Unia deel aan de monitoring van de Europese Commissie met betrekking tot de gedragscode over haatboodschappen. Daarnaast geeft het zelf op een laagdrempelige manier zeer concrete en goede tips over hoe om te gaan met haatboodschappen. Ook schreef Unia zich samen met een reeks andere organisaties in de Europese No Hate-campagne in, die is gericht tegen alle vormen van haatspraak, zowel online als offline.

Haatspraak – dat weet u – kan ook leiden tot gewelddadige radicalisering en dus tot bedreigingen voor onze veiligheid. Daarom wordt de strijd tegen online extremisme een van de uitdrukkelijke doelstellingen binnen het nieuwe actieplan radicalisering dat ik nu vrijdag aan de Vlaamse Regering wil voorleggen. Ik doe dat

trouwens in nauw overleg met collega Demir, die vaak bevoegdheden heeft op dit punt vanuit het juridische vlak, dat dicht komt bij mijn bevoegdheid, die vooral op het preventieve vlak zit.

Ook vanuit andere beleidsdomeinen wordt hierrond gewerkt, bijvoorbeeld mediawijsheid. Ik verwijs ook naar de deelname vanuit Vlaanderen aan de 'No Hate Speech Movement,' een jongerencampagne van de Raad van Europa, via het 'No Hate Speech Platform Vlaanderen. Dit platform heeft tot doel online en offline haatspraak en haatzaaien terug te dringen door kinderen en jongeren en hun begeleiders te sensibiliseren, te vormen en handvatten aan te reiken om weerbaar te zijn en actie te ondernemen.

Eind 2019 werd er een budget uitgetrokken voor de oprichting van het Hannah Arendt Instituut. Dat zal onder meer werken op de rol van informatie- en communicatietechnologieën in het verbeteren van sociale cohesie. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de negatieve rol van ICT en sociale media. De bezorgdheden over hate speech, bedreigen en haatcampagnes in sociale media zullen dus de aandacht krijgen van dit kennisplatform. Het is belangrijk om ook dit debat wetenschappelijk te onderbouwen.

U vraagt mij naar de stand van zaken in de aanpassing van het Gelijkekansendecreet. Eerst en vooral wil ik er graag op wijzen dat we recent al een wijziging aan het Gelijkekansendecreet hebben voorgesteld, met daarin een uitbreiding van represaillebescherming tot alle getuigen die een discriminatie zien of op een andere wijze meemaken. Het betreft bijvoorbeeld bescherming tegen ontslag louter en alleen omdat ze getuige zijn geweest van de discriminatie of intimidatie van een collega door diezelfde werkgever. Dit alles is reeds een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering en zal dus zijn beslag krijgen in een aanpassing aan het Gelijkekansendecreet.

Verder loopt er ook een evaluatiestudie van het Gelijkekansendecreet. Die studie loopt op haar einde. De oplevering wordt verwacht in de zomer van dit jaar. De aanbevelingen die we tot nu toe kennen, zijn vergelijkbaar met de aanbevelingen van Unia. We gaan verder aan de slag met die evaluatiestudie.

Bovendien wijs ik er ook graag op dat we in de loop van volgend jaar ook voorstellen zullen doen over de oprichting van het nieuwe Vlaamse gelijkekansencentrum. U weet dat dat een onderdeel is van het Vlaamse regeerakkoord. Wat mij betreft, zal dit zo sterk mogelijk worden ingevuld om een maximale ondersteuning en bescherming van onze burgers te garanderen tegen discriminatie en trouwens ook een maximale bescherming tegen alle vormen van discriminatie, zowel inzake racisme, antisemitisme, seksisme enzovoort.

U vraagt mij ten slotte welke stappen ik wil nemen naar aanleiding van het rapport van Unia. Unia speelt zijn rol als onafhankelijk gelijkheidsorgaan en rapporteert daarover jaarlijks. Ik heb het daarnet al gezegd: het jaarverslag is vaak het voorwerp van een debat of een bespreking in de commissie. Mijn medewerkers hebben goede contacten met de medewerkers van Unia. Het lijkt mij ook de beste manier om dat orgaan in zijn waarde te erkennen, wetende dat wij werken aan een opvolger en dat we daarmee de volgende jaren verder aan de slag zullen gaan.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Dank u wel voor uw antwoord, minister, het was uitgebreid. U zegt ook eerlijk dat u op bepaalde punten niet wilt ingaan. Dat respecteer ik. Uw suggestie om het jaarrapport van Unia te bespreken in de commissie was een bijkomende vraag die ik had. Voorzitter, ik stel voor om dat jaarrapport van Unia hier te bespreken. Minister, u geeft ook een vooruitblik op het Vlaamse gelijkekanseninstituut. Daarbij heb ik alleen maar als opmerking dat

Vlaanderen momenteel slechts voor 10 procent bijdraagt aan Unia. Als Vlaanderen alles, van infrastructuur tot brede dienstverlening, van Unia wil overnemen, is de kans zeer groot dat dit veel zal kosten. Dat is meer een opmerking dan een vraag. Ik herhaal mijn voorstel aan de commissieleden en de voorzitter om Unia hier haar jaarverslag te laten voorstellen.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde, ik denk dat wij in januari Unia uitgenodigd hebben voor het voorstellen van haar jaarverslag over 2018. Het zou voor deze commissie logisch zijn ook het jaarverslag over 2019 hier te laten voorstellen. Gezien de agenda van de commissie zou dat in september of oktober kunnen. Dat is genoteerd.

De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister Somers heeft verwezen naar sociale media zoals Facebook, om die te betrekken bij het veroordelen en verwijderen van 'hate speech' of haatspraak. Ik zie hier nu toevallig een dame op Twitter, afkomstig uit Tanzania en woonachtig in Australië, wellicht is ze geëmigreerd. Zij is naar eigen zeggen een ex-moslim, humanist. Zij is nu recent geband door Facebook omdat zij de moed heeft gehad te schrijven dat er met sommige Pakistaanse moslims toch wel iets mis is en dat zij blijkbaar geobsedeerd zijn door haar genitaliën en door haar moeder. Zij deed dat nadat zij meer dan vierduizend commentaren en meer dan zeshonderd privéberichten ontving van moslims die haar een hoer noemen en dreigen haar en haar moeder te verkrachten en te vermoorden.

Ik citeer hier enkele van die commentaren: "I will fuck you in your asshole, motherfucker. I will fuck your mother in her ass, bloody bitch. Fuck humans like you, piece of shit. I will find you, fuck you and kill you. Have the guts and tell me your address. Have the guts and that's why I gonna kill you in public." Zo zijn er meer dan 4000. Maar Facebook heeft niet de moslims die dat allemaal sturen, aangepakt, maar heeft deze dame uit Tanzania die in Australië woont, geband van Facebook.

Dergelijke verhalen zie ik elke dag passeren. Facebook en andere sociale media zijn voor geen haar te vertrouwen en kiezen zelfs doorgaans de kant van de daders in plaats van de slachtoffers.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): We hebben dit debat al vele malen hier gevoerd en telkens opnieuw komen wij tot dezelfde conclusie: de meeste partijen in het Vlaams Parlement zijn ervan doordrongen dat discriminatie in al haar vormen niet thuishoort in ons Vlaanderen. Wij hebben dat dan ook in een meerderheidsresolutie heel duidelijk gesteld.

Wat mij een beetje stoort in dit debat – en ik zie dat vandaag ook weer – is dat er telkens opnieuw een import is van Angelsaksische terminologieën en denkbeelden, die volgens mij geen plaats hebben hier in Vlaanderen en die hier ook helemaal niet toepasbaar zijn. Ik wil opnieuw duidelijk stellen dat ik niet wil meestappen in het verhaal dat er in Vlaanderen een soort structureel racisme en structurele discriminatie heerst, en dat racisme verweven zit in onze structuren en instellingen. Ik weiger dat te geloven. Want dan zeg je eigenlijk dat er een soort apartheid in Vlaanderen heerst, die ervoor zorgt dat bepaalde groepen per definitie achteruit worden gesteld. Volgens mij is dat niet zo. Dat is niet het Vlaanderen waarin ik wil leven. En volgens mij bestaat dat in Vlaanderen ook niet.

Wil ik daarmee zeggen dat discriminatie in Vlaanderen helemaal niet bestaat? Neen, dat zeg ik duidelijk niet. Wil ik zeggen dat er niet tegen moet worden opgetreden? Neen, dat zeg ik ook niet. Maar het is wel zo dat er vandaag voor mij

voldoende instanties bestaan waar een klacht kan worden ingediend voor dit soort misdrijven – want dat zijn het wel degelijk. En dat is maar goed ook.

We zijn met zijn allen ook veel gevoeliger geworden voor het thema. Ook dat is goed, maar we moeten ook oppassen dat de slinger niet te ver doorslaat in de andere richting. Het is zelfs zo dat mensen soms niet meer durven te lachen als het om een grap gaat, als het om humor gaat. Ik heb dat zelf meegemaakt. Als ik zelf een grap maakte over mijn huidskleur, begonnen mensen mij aan te kijken van: maar wat doet ze nu, dat kan toch niet? *(Opmerkingen)*

Ik ga ze niet herhalen, toch niet voor de camera.

We moeten ook daarvoor oppassen, dat we daar niet te ver in gaan. Online hate speech is hoe dan ook verwerpelijk, maar wat ik zie, is dat de linkerzijde telkens pleit voor aanpassingen van de strafwet die zeer repressief zijn. Op die manier wil men die dan offline halen. Voor mij is dat nog altijd federale materie. Ik denk dat zoiets ook beter daar besproken wordt.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik heb het rapport van Unia ook met heel veel belangstelling gelezen. Wat hate speech betreft, komen zij tot dezelfde conclusie die ik al gelezen had in een ander onderzoek, namelijk dat de voorbije vijf jaar het aantal haatberichten op sociale media verdrievoudigd is. Dat is natuurlijk geen toeval meer. We moeten dat ook niet proberen te minimaliseren. Er is wel degelijk iets aan de hand. En dat moeten we ernstig nemen. Uiteraard zijn dat niet allemaal mensen met gewelddadige bedoelingen, maar je kunt er natuurlijk niet omheen dat daar een verzuring en een polarisering bezig is die, voordat je het weet, wel degelijk effecten kan hebben inzake gewelddadig extremisme. Daarom hebben we het er ook al over gehad in de commissie Radicalisering van vorige week.

Ik kijk uit naar het actieplan dat u gaat voorstellen, minister. Ik heb begrepen dat er een onderdeel zal zijn over de aanpak daarvan. Ik stel vast dat de Facebooken van deze wereld er zelf ook wat gevoeliger voor aan het worden zijn. Dat is ook al een teken aan de wand. Het is dus goed dat we dat ernstig nemen en dat de regering daar ook iets rond doet in haar actieplan Radicalisering.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: U mag het mij niet kwalijk nemen dat ik niet inga op een casus uit Tanzania die zich ook in Australië afspeelt. Ik denk dat men daarvoor contact moet opnemen met de Unia van Tanzania en Australië. Ik ken de dame niet. Ik ken de ernst van de casus niet. Ik weet niet of het waar is of niet. Er zijn op onze wereldbol een paar miljard mensen die op sociale media zitten. Er zal er altijd wel een te vinden zijn. Ik denk dat we op een iets ander niveau moeten proberen te praten over deze zaken.

Collega Ongena heeft verwezen naar internationaal onderzoek – en wij ontsnappen niet aan zo'n internationale tendens; dat zegt hier ook niemand – dat aantoont dat de haatboodschappen enorm toenemen en dat die gerichter, harder, ruwer en persoonlijker worden. Daarnaast zijn er de Staatsveiligheid en het OCAD, die ons moeten beschermen en waarschuwen, en ons moeten helpen om een beleid te voeren dat voorkomt dat er geweld en aanslagen worden gepleegd en dat er dreigingen zijn. Zij zeggen dat samen met een heel netwerk van veiligheids-instituten, waar ik veel belang aan hecht. In de tijd van de aanslagen hebben we heel hard een beroep gedaan op het OCAD om goed inzicht te krijgen in wat nu de echte dreigingen zijn. Zij zeggen heel expliciet dat zo'n hate speech, zoals die zich vandaag ontwikkelt op sociale media, een potentieel gevaar is als trigger tot gewelddadigheden.

Ten tweede zijn de ideologische kaders waarbinnen mensen aangespoord kunnen worden om geweld te plegen, tamelijk breed. Men spreekt over extreemlinkse dreiging, extreemrechtse dreiging, jihadistische dreiging … Sommigen spreken zelfs over dreiging vanuit ecologische hoek doordat mensen zich vanuit fatalistische angst voor het ondergaan van de wereld apocalyptische beelden eigen maken en daardoor radicaliseren. Het is dus heel belangrijk dat daarvoor een beleid ontwikkeld wordt. Dat beleid zal op de eerste plaats ontwikkeld worden, denk ik in alle bescheidenheid, door grote internationale socialemediaconcerns. Er is daar een bewustmaking en een bewustwording en er is een evolutie bezig. Het is niet omdat de commissie van het Vlaams Parlement of ik als minister of Unia een brief stuurt naar Facebook, dat ze op het hoofdkwartier zeggen: "verdomme, we krijgen hier een brief uit Vlaanderen, nu gaan we ons wereldwijd beleid even aanpassen". Maar het is natuurlijk omdat ze ook wereldwijd geconfronteerd worden daarmee, dat zij en andere socialemediaconcerns zich aan het beraden zijn over wat voor soort berichten ze al dan niet laten passeren.

Als politici weten wij wat het betekent om belaagd te worden door sociale media, maar ook gewone burgers die er niet voor gekozen hebben om op het publieke forum actief te zijn, worden soms het slachtoffer van haatberichten. Dat kan mensen triggeren. Daarrond een beleid ontwikkelen, is volgens mij ook noodzakelijk. Alleen is het niet zo eenvoudig om daarin een goed beleid te ontwikkelen, omdat je natuurlijk ook zit met de vrijheid van meningsuiting. Dat is een spanningsveld dat we in een democratische rechtstaat onder ogen moeten zien. Ik denk dus dat het belangrijk is om mensen preventief te wapenen en mediawijsheid bij te brengen, om jongeren en hun begeleiders te leren omgaan met zulke berichten en met verbale agressie op sociale media, om hen verder bewust te maken en te informeren. Sommige zaken zijn ook strafbaar en moeten ook strafrechtelijk vervolgd kunnen worden. Voor wie een misdrijf pleegt ter zake, moet er ook een effectief vervolgingsbeleid zijn. Ik denk dat dat de pijlers zijn waarbinnen we moeten werken. Hate speech is dan ook een onderdeel in het hele deradicaliseringsbeleid dat de regering ontwikkelt.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): De collega van N-VA geeft aan dat ze niet gelooft in structureel racisme. Het voordeel van feiten, van tellen en van wetenschappelijk onderzoek is dat een mens niet hoeft te geloven in dingen, dat de feiten er gewoon zijn. Dus in die zin doet de mening van de collega er niet toe. Ze mag die natuurlijk hebben, maar haar mening is irrelevant tegenover de feiten. Collega, ik kan u beloven: dat gevoel voor humor waarover u bezorgd bent, zal zeker bewaard worden ter linkerzijde. Wij verdedigen, evenals het recht op vrije meningsuiting, bijvoorbeeld ook persiflerende of humoristische programma's op de openbare omroep.

De andere collega geeft eigenlijk een goed voorbeeld waarom optreden tegen hate speech belangrijk is. Zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek is belangrijk. Hij haalt terecht aan dat Facebook de slechtste leerling van de klas van de social media is. Ik noteer dat zijn partij desondanks 4,7 miljoen euro aan dat bedrijf geeft voor propaganda, ik geloof zelfs enkel het afgelopen jaar.

In het algemeen is het beleid voor de aanpak van racisme heel duidelijk. Het is goed dat er veel onafhankelijk onderzoek is en dat Unia daarin een onafhankelijke partner kan blijven, waarvan we de bevindingen naast die van bijvoorbeeld OCAD kunnen leggen. Specialisten geven aan dat het gaat om een hellend vlak, dat het niet alleen richting strafbare maar ook richting mogelijk terroristische feiten kan gaan. We hebben in de coronacrisis gezien dat het niet alleen gaat om ingrijpen wanneer de bal al aan het rollen is, maar dat we voor elke euro die uitgegeven wordt aan preventie, 3 tot 4 euro winnen. Dat geldt ook hier. Zoals beschermingsmateriaal levens heeft gered van mensen, minister, zullen wij ook hier

qua preventie voor onze maatschappij een dam kunnen garanderen. Wat dat betreft zult u daarin in ons een partner vinden. Wij hopen daarbij op zo concreet mogelijke en zo doortastend mogelijke acties.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het stemrecht voor personen met een handicap
– 2834 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, ons land onderschrijft het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Artikel 29 van dat verdrag behandelt de rechten van personen met een handicap om ook aan het politieke leven deel te nemen. Om tegemoet te komen aan de uitdagingen voor mensen met een fysieke handicap, worden er technische en logistieke oplossingen voorzien, maar voor mensen met een verstandelijke handicap of psychische problemen is er vaak veel minder aandacht. Dat is een groot probleem, want wanneer personen met een handicap minder actief aan verkiezingen deelnemen, hebben ze minder mogelijkheden om hun bezorgdheden in politieke programma's aan bod te laten komen. Die analyses werden al in 2003 geschreven door de professoren Donald Lollar en John Crews.

Unia heeft het voorbije jaar een analyse gemaakt van de deelname door personen met een handicap aan de hoogmissen van de democratie in 2018 en 2019. De resultaten wijzen op uiteenlopende ervaringen met het deelnemen aan verkiezingen. Wat vaststaat, is dat de omgeving van de betrokken personen een grote invloed heeft op de mogelijkheden en het slaagpercentage van de burgerparticipatie. Een toegewijd netwerk is noodzakelijk om deelname aan de verkiezingen te waarborgen. Onduidelijke taal, moeilijke toegang tot informatie, negatieve reacties van bepaalde mensen en gebrek aan tijd en middelen om over verkiezingen te praten, maken het stemmen erg moeilijk. Hulp krijgen bij het stemmen en kunnen rekenen op een goede voorbereiding zijn dan weer elementen die het stemmen tot een succes maken.

Minister, u weet dat deelname aan de verkiezingen en het zo laag mogelijk houden van de drempel, in alle groepen van de samenleving, ons na aan het hart ligt. Daarom vinden wij dat actieve deelname aan verkiezingen niet zou mogen afhangen van de goodwill van de omgeving. Alle personen met een handicap zouden maximaal moeten worden betrokken bij de democratie. Unia doet daarvoor in een rapport een reeks aanbevelingen.

Minister, hoe leest u zelf het Unia-rapport over deelname van personen met een handicap aan verkiezingen?

Hoe reageert u op de aanbevelingen? Met welke aanbevelingen kunt en wilt u aan de slag gaan?

Welke mogelijkheden ziet u zelf om de drempels te verlagen en de participatiegraad te verhogen?

Er staat een en ander in de steigers omtrent de opkomstplicht en de geplande afschaffing daarvan. Op welke manier beïnvloedt dit rapport uw kijk op het voorliggende thema van de afschaffing van de opkomstplicht?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Vaneeckhout, ik dank u hartelijk voor uw vraag. Het recht om te stemmen is een fundamenteel mensenrecht, ook voor mensen met een handicap. Hun deelname aan het stemproces vergroot mogelijks ook de aandacht voor hun noden in het gevoerde beleid.

Het thema past in het objectief van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, artikel 29, dat we ook als Vlaanderen uitdragen: mensen met een – verstandelijke – handicap en mensen met psychische aandoeningen hebben net als alle anderen het recht om hun stem uit te brengen, tenzij de vrederechter hierover uitdrukkelijk anders beslist. We moeten hun stemrecht dus erkennen en garanderen.

We zien in het beleid en in de algemene publieke opinie stilaan een paradigmashift in de manier waarop we kijken naar mensen met een handicap. We benaderen hen steeds meer vanuit een mensenrechtenperspectief en lossen de zuivere medische benadering uit het verleden – en terecht. Mensen met een handicap eisen hun plaats op in de samenleving, en terecht. De mentaliteit begint langzaam te veranderen.

In het rapport van Unia zien we hoezeer de ervaringen van mensen met een handicap verschillen: sommige mensen ervaren geen belemmeringen en kunnen zonder problemen hun stem uitbrengen, terwijl anderen net met heel wat obstakels worden geconfronteerd. We moeten waar mogelijk bijsturen, zodat ook het verkiezingsproces zo inclusief mogelijk kan verlopen. De aanbevelingen in het rapport van Unia zijn dan ook zeer waardevol.

Voor een kwaliteitsvolle voorbereiding op de verkiezingen is het essentieel om mensen met een verstandelijke handicap te voorzien van aangepaste informatie: hoe verlopen verkiezingen, wat is het belang voor iedereen, wat betekenen de programma's enzovoort?

Een interessante partner hierbij is Onze Nieuwe Toekomst (ONT), een zelforganisatie voor mensen met een verstandelijke beperking, die tot kerndoel heeft om deze mensen zelf aan het woord te laten rond verschillende maatschappelijke thema's die hen aanbelangen en om hen aan te moedigen om voor hun eigen rechten op te komen. Met financiering vanuit Gelijke Kansen ontwikkelt ONT verschillende instrumenten en netwerken om deze mensen te ondersteunen. Eerder pikten ze het verkiezingsthema al op. Ik bespreek met hen hoe dat bij de volgende verkiezingen nog krachtiger kan. Dat is een eerste belangrijk spoor.

Lokale besturen spelen ook een cruciale rol. Het is belangrijk om ook hun aandacht naar de specifieke situatie en diverse noden van mensen met een handicap te brengen. In samenwerking met Inter, het agentschap Toegankelijk Vlaanderen, bieden we hen de mogelijkheid om een praktische vormingssessie te volgen omtrent de inrichting van een stemlocatie die voor alle doelgroepen toegankelijk is. Daarbij komt ook aan bod hoe de stembureaus het best kunnen omgaan met personen met een handicap. Er kunnen ook oefensessies met de stemcomputer worden georganiseerd. Het inrichten van een stemlokaal in de voorzieningen van mensen met een handicap op de verkiezingsdag zelf kan worden aangemoedigd. Het is een vergelijkbare situatie met de woonzorgcentra, waar vele lokale besturen dat nu al doen, zodat het voor bewoners daarvan gemakkelijker is om zelf hun stem uit te brengen.

Een positieve ervaring in het stembureau is heel belangrijk en zal elke kiezer aanmoedigen om bij de volgende verkiezingen terug te komen. In het rapport leren we dat de kiezers zowel positieve als negatieve ervaringen hebben met de manier waarop ze in het stembureau werden ontvangen en eventueel begeleid en geholpen

werden bij het uitbrengen van hun stem. In de 'onderrichtingen', per brief, die we bij elke verkiezing aan de voorzichter van het stembureau bezorgen, zullen we speciale aandacht besteden aan het omgaan met kiezers met een verstandelijke handicap of een psychische aandoening.

U stelt ook een vraag over de afschaffing van opkomstplicht. België is nog een van de drie Europese landen waar een vorm van opkomstplicht voor verkiezingen geldt. Binnen het regeerakkoord is de keuze gemaakt om die opkomstplicht af te schaffen. Uiteraard mag het verdwijnen van de verplichting om te gaan stemmen er niet toe leiden dat de kiezers met een handicap die wel geïnteresseerd zijn en hun stem willen uitbrengen, daarvan afzien. Daarom is het belangrijk om die hindernissen zoveel mogelijk te beperken en weg te nemen waar dat kan, vandaar de genoemde initiatieven.

Ik ben er ook van overtuigd dat er nog iets anders speelt. In een systeem waarin de opkomstplicht is afgeschaft, zal dat de partijen ertoe prikkelen in dialoog te gaan met alle kiezers, ook diegenen die 'moeilijker' te bereiken zijn. Het zal er niet meer op aan komen de mensen te overtuigen het juiste bolletje te kleuren, maar ook om mensen te overtuigen naar het stemhokje te komen. Daaruit kan een krachtige campagne volgen, die door alle partijen op hun eigen manier zal worden gevoerd. Die partijen zullen zich ook richten tot moeilijkere groepen zoals mensen met een handicap.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Ik ben zelf geen voorstander van de afschaffing van de opkomstplicht, en daar zijn een aantal redenen voor. Maar ingaand op de actualiteit wil ik verwijzen naar de recente lokale verkiezingen in Frankrijk. De volgende verkiezingen waarvoor Vlaanderen bevoegd is, zullen pas in het najaar van 2024 plaatsgrijpen. In Frankrijk waren er onlangs lokale verkiezingen en de opkomst bedroeg minder dan 45 procent. Dat is een historisch lage opkomst. Dat is niet alleen te wijten aan corona. Ook elders in Europa waar geen opkomstplicht geldt, gaan de cijfers in dezelfde richting. Dat is een pijnlijke vaststelling. Niettemin wil ik benadrukken hoe goed de groene partij het in Frankrijk heeft gedaan.

Minister Bart Somers: Is er een correlatie?

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Dat weet ik niet. Het zijn uiteraard de verstandige kiezers die gaan stemmen. (*Gelach*)

Maar ik heb de dag zelf nog getweet dat er geen enkele reden was om euforisch te doen over de uitslag in Frankrijk, zelfs al hebben de groenen het daar goed gedaan. Ik denk dat er niemand in de commissie denkt dat een verkiezingsuitslag waaraan een meerderheid van de kiezers niet heeft deelgenomen, een goede, krachtige democratische uitspraak is waarop de politiek een beleid kan uitbouwen. Het is een jammerlijke zaak voor de politiek dat het draagvlak grotendeels wegvalt. Niet komen opdagen is ook wel een signaal, maar dat signaal is zo onduidelijk dat er geen conclusies uit getrokken kunnen worden. Daarvoor wil ik waarschuwen.

Het is mogelijk dat het wordt zoals de minister het schetst en dat heel de samenleving zich engageert om mensen te overtuigen te gaan stemmen. Als de Vlaamse Regering doorgaat met haar voornemen, dan zullen wij als groenen de eerste bondgenoot zijn om mensen te overtuigen naar de stembus te trekken. Maar als de plicht verdwijnt, valt er toch een impuls weg om te gaan kiezen. Vandaar dat ik een oproep doe om voor deze doelgroep niet alleen te rekenen op de politieke partijen. Er moet ook een neutrale overheidscampagne worden gevoerd die mensen op allerlei manieren prikkelt om naar de stembus te gaan. Dat is een oproep voor een breed flankerend beleid voor deze en andere doelgroepen.

De voorzitter: Ik wil erop aandringen om het debat niet te verschuiven naar de algemene discussie over opkomstplicht, stemplicht en stemrecht. De vraag om uitleg betreft heel specifiek de personen met een handicap.

Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik denk dat de collega hier effectief een niet onbelangrijk thema aanraakt. Als we zeggen dat we voor een inclusieve samenleving staan, is het ook belangrijk dat we er binnen alle domeinen voor zorgen dat personen met een handicap ook effectief gehoord worden. Ik kan dus ten dele volgen, maar ik vind het ook belangrijk om enige voorzichtigheid aan de dag te leggen. Niet alle soorten handicaps zijn dezelfde. Je hebt licht mentaal, matig mentaal, diep mentaal, licht fysiek, zwaar fysiek, en soms ook een combinatie van beide. Vaak is er dan ook sprake van bewindvoering. Het is dus absoluut niet eenvoudig om er dan ook voor te zorgen dat die mensen gehoord worden.

De vraag is hoe we er dan wel voor gaan zorgen dat die mensen hun stem kunnen vertolken. We moeten dat debat heel genuanceerd voeren. Neem het mij niet kwalijk, maar als er dan aan de voorzieningen gevraagd wordt om ervoor te zorgen dat zij de mensen begeleiden tot in het stemhokje, ga je toch ook de vraag moeten stellen in hoeverre er dan sprake gaat zijn van beïnvloeding van de personen met een handicap. Ik vind het zelf een heel erg moeilijk debat.

Ik lees in het rapport van Unia ook dat er wordt voorgesteld om zorgverleners vrije uren te geven, zodat zij workshops kunnen inrichten over stemrecht. Ook daar stel ik mij vragen bij. In een andere commissie, die ook vandaag plaatsvindt, wordt heel vaak benadrukt dat er meer handen aan het bed moeten zijn, zonder administratieve belasting. Als je dan aan de andere kant dit soort projecten naar voren schuift, vind ik eerlijk gezegd dat we dan onze prioriteiten juist moeten leggen. Maar daarmee zeg ik helemaal niet dat ik het thema niet belangrijk vind. Ik zeg daarnaast ook dat we moeten oppassen voor beïnvloeding, en dat als je op hetzelfde moment goed wilt doen, je niet meer kwaad gaat doen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ook ik denk dat collega Vaneeckhout een terechte problematiek aankaart. Deelname aan verkiezingen is ontzettend belangrijk voor alle doelgroepen, voor iedereen in deze samenleving. En dan volg ik ook de oproep voor een flankerende overheidscampagne om zoveel mogelijk mensen, en zeker ook specifieke doelgroepen, naar de stembus te krijgen.

Los van het feit waar we het allemaal over eens zijn, dat die stemlokalen prima moeten zijn ingericht, zodat die mensen daar vlot terecht kunnen, denk ik ook dat we, zoals collega Sminate aanhaalt, geen administratieve overlast bij de instellingen zelf mogen leggen. Misschien ligt er wel een oplossing in het online stemmen. Dat kan een drempelverlagende factor zijn. En stel dat dat niet mogelijk is, minister, ziet u misschien iets in een uitgebreidere volmachtregeling, misschien zelfs een schriftelijke stemming vanwege een specifieke doelgroep?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ook van mijn kant alle begrip voor de vraag. We delen de bekommernis, collega Vaneeckhout, maar ik begrijp de koppeling met de opkomstplicht echt niet. Het debat is hier al in het klein gevoerd, maar we zullen het nog uitgebreid kunnen voeren als de regering klaar is en met haar ontwerp van decreet naar hier komt. Maar ik zie echt niet waarom u die koppeling maakt. Alsof we daar in het geval van opkomstplicht meer of minder aandacht voor zouden moeten hebben dan in het huidige systeem. In welke vorm van verkiezing dan ook, moet je daar sowieso aandacht voor hebben en moet je al het mogelijke doen om

ervoor te zorgen dat iedereen de kans krijgt om zijn democratische stem uit te brengen.

Ik kijk ook met interesse uit naar de studie van de FOD Binnenlandse Zaken rond het online stemmen, waar collega Warnez al naar verwees. Misschien zit daar voor een deel een mogelijke oplossing van het probleem. Ik denk dat we heel veel van die praktische problemen kunnen oplossen, mocht daar een mogelijkheid ontstaan. Ik kijk daar met belangstelling naar uit. Ik wou eens informeren of daar al nieuws rond is.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik wil toch waarschuwen voor iets. Ik weet niet in hoeverre politici dat hier af en toe doen, maar als men mensen vraagt waarom ze niet gaan stemmen, is het meest gehoorde excuus dat het toch niets uithaalt. Er verandert toch niks. U kunt wel begrijpen dat politici van het Vlaams Belang dat zeer vaak te horen krijgen. Mijnheer Vaneeckhout, hoeveel sympathie ik ook heb voor uw vraag in verband met mensen met een handicap, als ik hier hoor spreken over een overheidscampagne om mensen naar de stembus te krijgen, dan zegt iets in mij dat dit wel eens net het tegengestelde effect zou kunnen hebben, namelijk nog minder mensen die gaan stemmen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp·a): Collega's, zonder te willen vervallen in het debat rond de opkomstplicht – want de voorzitter heeft erop gewezen dat dat absoluut niet de bedoeling is – ben ik toch van oordeel dat er een koppeling bestaat tussen personen met een handicap en hun eventueel niet gaan stemmen. Minister, u zegt dat het debat zich voor een stuk zal verleggen en dat we de mensen meer moeten prikkelen en meer met de kiezer in dialoog moeten gaan. Ik denk dat we dat altijd moeten doen, dat we altijd geprikkeld moeten zijn om met mensen in dialoog te gaan. Ik denk dat dat een deel is van onze job als politicus.

Als we zien dat uit onderzoek blijkt dat bepaalde groepen bij het afschaffen van de opkomstplicht niet meer present zullen geven, onder andere laaggeschoolden en sociaal zwakkeren, dan denk ik dat de koppeling snel gemaakt is naar personen met een handicap die als eerste dreigen af te haken. Dat zou dan natuurlijk bijzonder jammer zijn, want dan ontstaat ook de vrees dat er ook minder aandacht en interesse gaat van politici en van de politiek in zijn globaliteit naar die specifieke doelgroepen. Vandaar dat ik ook het voorstel van collega Vaneeckhout steun om bepaalde doelgroepen te benaderen in een flankerende campagne. Ik kijk natuurlijk ook reikhalzend uit naar het online stemmen, wat een gedeeltelijke oplossing kan zijn. Daar komen we ongetwijfeld in het najaar nog op terug.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u, collega's, voor de vele waardevolle en interessante beschouwingen, opmerkingen en suggesties. Mijnheer Vaneeckhout, ik begrijp dat u zich graag wat fixeert op de discussie over het al dan niet afschaffen van de opkomstplicht omdat daar binnen uw partij grote verdeeldheid over bestaat. Ik begrijp dat u hier probeert om uw argumenten te toetsen om die later op uw eigen congressen te gebruiken. Waarschijnlijk zal er nu in uw partij, waarin men regelmatig van standpunt verandert daarover, gelet op de Franse verkiezingen, een tendens zijn om te overwegen om die opkomstplicht toch af te schaffen omdat dat precies electoraal succes oplevert, tot dat bij de volgende verkiezingen weer anders is. Dat is nu eenmaal een processie van Echternach bij de groenen.

Bovendien moet u er ook voor opletten om niet te dicht op het dossier te zitten. U zegt: in Frankrijk is er een heel lage opkomst geweest. Ik ben even snel gaan

kijken: de Provinciale Statenverkiezing in Nederland kende vorig jaar de hoogste opkomst in dertig jaar. De Europese verkiezingen kenden de hoogste opkomst sinds 1994. Dat schommelt dus. Waarschijnlijk heeft dat meer te maken met het gevoel van de mensen of er een echte inzet is of niet. Is het belangrijk om te gaan stemmen of niet? Hebben die partijen mij overtuigd of niet? Spreken ze over de juiste thema's of niet? Hebben ze voldoende inspanningen gedaan om mij uit mijn kot te halen of niet? Ik denk dus dat u naar meer dan één verkiezing moet kijken om uw oordeel daarover te vellen.

De vraag is ook of ons democratisch bestel nog aangepast is aan deze tijd. Daar kunnen heel veel politologische en andere interessante beschouwingen over gemaakt worden. Maar het probleem van mensen met een handicap mag niet daartoe herleid worden. Ik zeg niet dat u dat gedaan hebt. Maar u moet er toch wat voor opletten, want ik voel dat dat debat u interesseert. Daar heb ik heel veel sympathie voor, want het is een debat dat mij ook interesseert, maar we hebben fundamenteel tegenovergestelde meningen daarover.

Ten tweede: het voeren van een flankerend beleid. Ik denk dat dat al wat meer naar de kern van de zaak gaat. Ik denk dat het inderdaad belangrijk is om dat te doen, niet alleen voor deze groep, maar voor verschillende groepen in de samenleving, dat je dus echt mensen uitlegt en motiveert om deel te nemen en dat je wijst op het belang, op de burgerzin, op de burgerplicht om aan dat democratische proces deel te nemen.

Mevrouw Sminate, u spreekt over beïnvloeding. Dat is een reëel gevaar dat we altijd voor ogen moeten houden. Dat is het gevoel dat ons allemaal al bekropen heeft, als we onze stem gaan uitbrengen en zien dat een – soms wat oudere – persoon wordt begeleid door iemand om in het hokje te worden geholpen. En ongetwijfeld is dat soms echt om te helpen. Maar iedereen die aan politiek doet, zal zich op zo'n moment de vraag stellen: hoe wordt die persoon nu geholpen?

Mijnheer Ongena, mijnheer Warnez, er is nog geen verdere vordering over de studie, die komt eraan. Maar een van de theoretische problemen met online stemmen is: ben ik volledig vrij om te kunnen stemmen op het moment dat ik stem? Want ik sta niet in een afgesloten hokje, maar zit thuis achter de computer. En wie zit er op dat moment nog allemaal mee in de kamer en kijkt mee over mijn schouder om te kijken hoe ik stem, of doet het misschien zelfs in mijn plaats? Ook vanuit dat oogpunt zijn er daarover ongetwijfeld een aantal randbemerkingen te maken.

Maar wat we niet mogen vergeten, is dat het hier gaat over een groep mensen die stemrecht hebben. En dat stemrecht is evenveel waard, hun stem is evenveel waard, als mijn of uw stem. U zegt dat er verschillende categorieën mensen zijn. Dat is juist. Het is de vrederechter en niemand anders die beslist wie er niet in de mogelijkheid is om een stem uit te brengen. Zodra de vrederechter je toelaat om te stemmen, of zodra de vrederechter dat niet heeft gedaan, heb je het recht om te stemmen, en is het onze democratische plicht om de randvoorwaarde te voorzien dat mensen die het democratische recht hebben om te stemmen, dat ook kunnen. Dat geldt voor mensen met een fysieke handicap. Het is bijvoorbeeld niet omdat je in een rolstoel zit en het stemhokje niet op jouw maat is, dat men mag zeggen: 'Dat is ambetant voor de samenleving, jij mag niet meer stemmen.' Neen, wij moeten ons organiseren, vanuit een mensenrechtenperspectief, zodat die persoon kan stemmen.

In dit geval spraken we over verstandelijke beperkingen, maar hetzelfde geldt voor mensen die andere beperkingen hebben. Zij hebben het recht om te stemmen. Wij moeten ons daarop organiseren.

Drie, we moeten inderdaad opletten voor administratieve overlast. Maar soms zetten we al een stemlokaal in een woonzorgcentrum en misschien zijn er ook andere instellingen waar je dat zou kunnen doen. Ik denk niet dat dat voor een zware administratieve overlast zorgt.

Er is nog iets waarvan ik denk dat dat niet voor zware administratieve overlast zal zorgen. Het is juist: handen aan het bed, is heel belangrijk. Maar in alle instellingen zijn de vrijetijdsmomenten, de momenten waarop men allerlei dingen doet, ook een onderdeel van het leven in zo'n instelling. En of men nu K3-liedjes zingt, carnaval viert, een quiz organiseert of één keer om de vier, vijf of zes jaar over verkiezingen spreekt ... Als democraat vind ik het niet dwaas dat men eens zou zeggen: vandaag gaan we eens niet carnaval vieren, geen stoelendans doen, geen quiz organiseren of een toneeltje opvoeren, maar iets rond verkiezingen doen.

De voorzitter: Het ligt in dezelfde lijn. *(Gelach)*

Minister Bart Somers: Die appreciatie laat ik volledig te uwen laste. Daar wil ik mij zelfs ook wat van distantiëren, voorzitter. *(Gelach)*

We moeten het ook niet zwaarder maken dan dat.

Mijnheer Warnez, volmachten uitbreiden, dat is eerlijk gezegd niet 'mijn fort'. Ik ben niet zo gemotiveerd om volmachtensystemen uit te breiden. Ik heb te veel historische herinneringen aan woonzorgcentra waar men valiezen vol volmachten buitendroeg – al dan niet gezegend – om stemmen te gaan uitbrengen. *(Gelach)*

In welke context ook – die tijd is lang voorbij –, ik denk dat we daarmee voorzichtig moeten zijn, want dat systeem is kwetsbaar voor oneigenlijk gebruik. Ik loop daar dus niet zo heel warm voor.

De essentie van de vraag is: erken dat die mensen stemrecht hebben, zorg ervoor dat ze dat op een deftige manier kunnen doen en dat ze in de mate van het mogelijke goed worden geïnformeerd over hoe het werkt, op hun maat, op hun niveau, met hun capaciteiten. We moeten hun de kans geven om op een volwaardige manier deel te nemen aan het democratische proces.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Ik stel met interesse vast dat het niet zo aangenaam is als ik de link leg met de afschaffing van de opkomstplicht, maar dat wij wel kunnen spreken over de link met onlinestemmen en de link met volmachten. Dat bewijst dat die thema's echt aan elkaar hangen. Zoals collega De Loor betwist ik dat er geen link zou zijn. Internationale vergelijkingen tonen aan, ongeacht of er nu 70 of 45 procent gaat stemmen, dat de groepen die uitvallen specifiek zijn. Dat zijn mensen in armoede, mensen met een migratieachtergrond, mensen uit de arbeiderswereld, en mensen met een handicap. Dan vind ik het onze plicht daarrond een flankerend beleid te ontwikkelen.

Ik ben blij met een aantal sporen die de minister getrokken heeft. Laat ons absoluut niet vergeten dat de afschaffing van de opkomstplicht niet alleen een principiële maar ook een sociale keuze is, die bepaalde doelgroepen structureel meer uitsluit dan andere. Zij hebben dezelfde rechten als iedereen maar internationale studies hebben uitgewezen dat die doelgroepen minder gemakkelijk de stap zetten naar de stembus. Daarom moeten er flankerende en neutrale maatregelen genomen worden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het coronaouderschapsverlof voor Vlaamse ambtenaren
– 2947 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Mijn vraag is opgesteld nog voor mij de boodschap bereikte dat de Vlaamse Regering alsnog besliste het coronaouderschapsverlof te verlengen voor het eigen personeel. Ik ga dus mijn ingediende vraag niet helemaal aflezen. Maar vorige maandag communiceerde de christelijke vakbond aan alle Vlaamse ambtenaren dat de regering had beslist om het coronaouderschapsverlof niet te verlengen. Vier dagen later, onder andere na het indienen van mijn vraag – ik maak mij niet de illusie dat het door mijn vraag is dat het beleid is bijgestuurd, wellicht wel door de vakbondsdruk – is er toch beslist tot een verlenging. Wat is er in de tussentijd gebeurd en wat was de reden dat er daartoe eerst geen of weinig bereidheid was en nadien dan toch wel?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: De Vlaamse Regering heeft vorige vrijdag beslist om het stelsel dat federaal verlengd is, ook in de Vlaamse administratie te verlengen. Wat al mogelijk was voor federale en lokale ambtenaren, is nu ook mogelijk voor Vlaamse ambtenaren. Iedereen kan daar nu gebruik van maken als men dat wenst. Dat is relevanter dan een hele uitleg over hoe zo'n besluitvormingsproces is verlopen.

Ik wens toch enkele cijfers te geven. Tussen 1 mei 2020 en 30 juni 2020 maakten 1.774 personeelsleden van de diensten van de Vlaamse overheid, op een totaal van zowat 28.000, gebruik van het coronaouderschapsverlof. 49 procent van de personeelsleden die coronaouderschapsverlof opnamen, hadden voorafgaand een andere afwezigheid. 51 procent betreft personeelsleden die voordien niet in een ander verlofstelstel zaten. De helft van de personeelsleden die opteerden voor coronaouderschapsverlof, stapte dus over uit een ander verlofstelsel. Daar hadden zij twee redenen voor. Een reden was extra verlofmogelijkheid. Een tweede reden was dat het stelsel van coronaouderschapsverlof een betere vergoeding geeft: het is zowat een kwart beter vergoed dan de andere stelsels.

Nog een interessant cijfer is dat van zij die in een ander verlofstelsel zaten, de helft van die 1774, 38 procent afwezig was als gevolg van klassiek ouderschapsverlof, 34 procent afwezig was als gevolg van zorgkrediet en 18 procent afwezig was als gevolg van verlof voor deeltijdse prestaties.

Ik wil er nog op wijzen dat deze verlofregeling een gunst is van de werkgever, geen recht in hoofde van de ambtenaar. Voor andere verlofstelsels is dat anders. Daar is dat een recht. De Vlaamse Regering heeft beslist om die gunst dan ook te verlenen aan haar ambtenaren.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Bedankt, minister. Ik wil u in de eerste plaats danken voor die beslissing. Ik denk dat dat een goede beslissing is. Dat blijkt ook. Als, snel gerekend, ongeveer 7 procent van de Vlaamse ambtenaren er gebruik van maakte in de voorbije maanden, toont dat aan dat er een bepaalde groep is die daar nood aan heeft en die daar ook recht op heeft. Het is inderdaad geen automatisch recht, maar we hebben wel beslist dat we het zouden doen. En die

noodzaak blijft natuurlijk in de zomermaanden, die er ook niet uitzien als andere maanden en waar er ook wel wat uitdagende combinaties zijn, minder vakantiemogelijkheden en zo verder. Dat is dus een goede zaak.

Ik begrijp dat u geen behoefte hebt om een reconstructie te maken van de voorbije twee weken. Ik zou wel echt willen vragen om te vermijden wat er de afgelopen week gebeurd is, namelijk: communicatie vanuit de vakbond dat er een beslissing is dat het niet doorgaat. Die baseren zich natuurlijk ergens wel op een signaal. Die gaan dat ook niet uit hun duim zuigen. Dat heeft voor heel veel ongerustheid en ook wel wat verontwaardiging gezorgd bij de Vlaamse ambtenaren, die zeggen: wij hebben de afgelopen maanden heel hard gewerkt, en blijkbaar is het nu te veel om dat aan te passen. Ik denk dat het noodzakelijk is om zorgvuldiger om te gaan met dat sociale overleg en ervoor te zorgen dat er eerst duidelijke beslissingen zijn, voordat daarover gecommuniceerd wordt. Want ik maak me sterk dat de Vlaamse ambtenaren hun leden niet nerveus gaan maken als er geen reden is om ze nerveus te maken. Er zal dus wel degelijk op tafel gelegen hebben dat dit niet zou worden verlengd.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): De verlenging van het coronaouderschapsverlof vanuit Vlaanderen, gaat dat over dezelfde doelgroepen als die die in het KB staan? *(Bevestiging)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Vaneeckhout, u kunt dat natuurlijk ook lezen als een regering die luistert naar wat er op het terrein gebeurt en daar ook rekening mee houdt. Dat is op zich het belangrijkste. Het resultaat is het belangrijkste.

Ik wil nog één cijfer meegeven dat interessant kan zijn. Ongeveer 20 procent – ik rond af – van de ambtenaren die een beroep konden doen op coronaouderschapsverlof, heeft daar gebruik van gemaakt. Want u spreekt over 7 à 8 procent van het totale aantal ambtenaren, maar niet elke ambtenaar heeft kinderen. Ongeveer 20 procent heeft daar gebruik van gemaakt, en dus 80 procent niet. Ook dat is belangrijk voor de juiste beeldvorming van onze administratie. Het is niet omdat je het kunt en je daar zelfs een relatief goede vergoeding voor krijgt, dat ambtenaren dat automatisch ook doen. Dat is een afweging. 80 procent kon coronaouderschapsverlof nemen, maar heeft dat niet gedaan en is blijven werken, of zat al in een ander verlofstelsel en heeft vastgehouden aan dat andere verlofstelstel. Ik vind dat ook wel een belangrijk element in de waardering van of de kijk op onze ambtenaren.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Dat laatste bevestigt natuurlijk ook mijn eigen appreciatie en aanvoelen. Onze Vlaamse ambtenaren gaan er niet voor kiezen, puur omdat er zo'n stelsel bestaat. Die gaan ervoor kiezen als het echt nodig is om dat te doen, want die zijn zeer geëngageerd ten aanzien van de werkgever, de Vlaamse overheid, om hun opdracht te vervullen. Des te meer verwonderde het mij dat er begin vorige week signalen kwamen dat we dat als Vlaamse overheid niet zouden verlengen. Dat leek mij een beetje wereldvreemd ten opzichte van die ambtenaren, die al bewezen hebben dat ze ten eerste heel geëngageerd zijn en ten tweede slechts een beroep doen op die stelsels op het moment dat het echt nodig is. Vandaar een blijvende zorg voor onze medewerkers, die de voorbije zes maanden iedere dag hebben getoond waarom wij vanuit de politiek zo fier mogen zijn dat dat onze medewerkers zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de benoeming van de provinciegouverneurs van Oost-Vlaanderen, Limburg en Vlaams-Brabant
– 2942 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp·a): Collega's, het is niet de eerste keer dat dit thema op de agenda staat van deze commissie. Op 31 januari 2020 keurde de Vlaamse regering een nieuwe procedure goed voor de aanstelling van provinciegouverneurs. Kort daarvoor hadden zeven voormalige kandidaat-gouverneurs die deelgenomen hadden aan de selectieprocedure, een open brief geschreven aan de leden van de Vlaamse Regering waarin ze aanklagen dat het gouverneurschap in deze regering opnieuw "een platte politieke benoeming" is geworden. Het geweer werd dus van schouder veranderd na de mislukte benoeming door de vorige Vlaamse Regering van een nieuwe gouverneur voor de provincie waarin ik zelf woon, Oost-Vlaanderen.

Intussen zit Oost-Vlaanderen al bijna twee jaar zonder provinciegouverneur. Arrondissementscommissaris Didier Detollenaere – die op 4 januari van dit jaar 65 jaar is geworden – blijft voorlopig nog even op post als gouverneur ad interim. Zoals ik in deze commissie al een paar keer gezegd heb, heeft de heer Detollenaere zich het voorbije anderhalf jaar perfect gekweten van zijn taak. Maar naast in Oost-Vlaanderen moeten ook in Limburg en Vlaams-Brabant nieuwe provinciegouverneurs benoemd worden. De gewezen Limburgse gouverneur Herman Reynders liet vorig jaar al weten dat hij er in februari van dit jaar mee wou stoppen, wat hij ook effectief deed. In Vlaams-Brabant heeft Lode De Witte intussen ook de mooie leeftijd van 65 jaar bereikt.

Zowel in Oost-Vlaanderen, in Limburg als in Vlaams-Brabant moet de Vlaamse Regering dus op zoek naar een nieuwe provinciegouverneur. Midden december vorig jaar verklaarde de minister in het programma De Ochtend op Radio 1 dat de Vlaamse Regering de knoop over de nieuwe gouverneurs nog voor de krokusvakantie van 2020 zou doorhakken.

Minister, ik heb daarover een aantal vragen.

Niet alleen de krokusvakantie ligt achter ons, maar ook de paasvakantie. We zijn zelfs al begonnen aan de zomervakantie. Heeft de Vlaamse Regering ondertussen beslist over de aanstelling van de provinciegouverneurs van Oost-Vlaanderen, Limburg en Vlaams-Brabant? Zo ja, welke beslissing werd genomen? Zo neen, wat zijn de redenen die ervoor zorgden en zorgen dat de deadline die u zelf vooropstelde niet werd gehaald?

Welke volgende stappen zal de Vlaamse Regering nemen in dit dossier? Welke timing stelt u, en de Vlaamse Regering, hiervoor voorop?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, het is inderdaad zo – anders had u dat al geweten – dat de Vlaamse Regering nog niet beslist heeft over de aanstelling van de provinciegouverneurs van Oost-Vlaanderen, Limburg en Vlaams-Brabant.

De nieuwe benoemingsprocedure werd begin 2020 goedgekeurd. Kort daarna brak de coronacrisis los. De gouverneurs hebben daarin een belangrijke rol opgenomen

in de noodplanning. Ze vormden een belangrijke verbindingsschakel tussen de lokale overheden en de Vlaamse en federale overheid. Ze spelen daarin een rol en ze spelen die alle vijf heel goed. Drie van de vijf zijn mensen op het einde van hun loopbaan, de twee anderen staan nog in het midden van hun loopbaan. Het is niet vanzelfsprekend of eenvoudig om in het midden van zo'n grote crisis, in het midden van een storm, van kapitein te veranderen. Dat is een niet onbelangrijk element waarmee we rekening moeten houden. Die vervanging moet uiteraard plaatsvinden, maar de voorbije weken en maanden moest de vraag gesteld worden of het wel verstandig was om in het midden van die storm van gouverneur te veranderen. De beslissing moet genomen worden. Ik ga me niet vastpinnen op een timing. Wanneer het dossier rijp is en de omstandigheden er zijn, zullen wij de juiste mensen benoemen tot gouverneur.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp·a): Minister, meestal begin ik mijn repliek met u te bedanken voor uw antwoord.

De voorzitter: Dat mag nu ook, collega. *(Gelach)*

Kurt De Loor (sp·a): Maar ik wíl dat doen. Minister, ik wil u bedanken voor uw antwoord. Alleen heb ik er niets uit geleerd. Ik heb er niets uit vernomen. De informatie waarnaar ik gevraagd heb, heb ik jammer genoeg niet gekregen. Nochtans hebt u hier, in deze commissie, in december van vorig jaar gezegd dat u daar – ik citeer – "snel, maar niet overhaast" werk van zou maken. Snel, maar niet overhaast. December 2019, juli 2020. Het is inderdaad niet overhaast, absoluut niet. Dat is het minste dat u kan worden aangewreven. Maar ik blijf wel heel erg op mijn honger zitten, minister.

U hebt terecht gezegd dat de gouverneurs tijdens de coronacrisis heel sterk werk hebben geleverd, samen met de lokale besturen. Dat klopt, daarmee ben ik het volledig eens. Dat onderstreept het feit dat volwaardige gouverneurs cruciaal zijn. U steekt zich nu wat weg achter de coronacrisis om te zeggen dat er nog geen beslissing is genomen. En het klopt dat je de kapitein niet moet vervangen bij zwaar stormweer. Maar, minister, bij mijn weten vond de krokusvakantie plaats vóór de coronacrisis en vóór de coronaperiode. Ik vind het dus flauw, minister, dat u de coronacrisis inroept als excuus voor het feit dat er nog geen keuze is gemaakt over nieuwe gouverneurs. Dat vind ik een beetje flauw.

Bovendien zijn er een aantal procedures lopende, die bepaalde van de vijftien kandidaten die geschikt werden bevonden voor het gouverneurschap, onder andere van Oost-Vlaanderen, hebben aangespannen tegen de Vlaamse Regering wegens het stopzetten van de procedure begin december.

Minister, klopt het dat er ook procedures lopen tegen de nieuwe procedure die jullie uitwerkten en aankondigden op 31 december? Klopt het dat die procedure bestaat? En zo ja, in welke fase bevindt die zich?

Tot slot: in het regeerakkoord of in de beleidsnota stond niets vermeld over het wijzigen van de selectieprocedure. Ik blijf echt op mijn honger zitten, minister, inzake noodzakelijke informatie in dit dossier.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, laat het vooreerst maar eens gezegd zijn dat het afstappen van die objectieve selectieprocedure en het teruggrijpen naar de carrousel van de platte politieke benoemingen een slechte keuze was van deze Vlaamse Regering. Ook die hele historiek van benoemingen, procedures en

het wisselen van procedures is geen goede zaak voor de geloofwaardigheid van de politiek in dit land, die al op een behoorlijk historisch dieptepunt zit.

Bovendien – u hebt er al naar verwezen – kreeg ik vorige week van u het antwoord op een schriftelijke vraag die inderdaad ook ging over de benoeming van deze gouverneurs. U had het al over een storm. En in dat schriftelijke antwoord – waarbij ik ervan uitga dat u dat helemaal zelf hebt geschreven – was u nog iets prozaïscher. U verwijst naar de rol van de gouverneurs in deze coronacrisis en schrijft : "Je verandert niet van kapitein in volle storm. Nu het schip weliswaar nog niet in de haven is, maar toch al in rustiger vaarwater, is het mogelijk een geschikt moment om dit opnieuw te bekijken." Dus ook in uw schriftelijk antwoord merkte ik nog niet meteen de noodzakelijke dwang om enige vorderingen in dit dossier te maken. Er is inderdaad – zoals u ondertussen ook hebt erkend – nog geen vordering gemaakt sinds het aantreden van deze regering en het is gewoon wachten tot die laatste ministerraad voor de zomervakantie, op 17 juli, die zelfs bij een partij die nog nooit deel heeft uitgemaakt van de regering bekend staat als de ordinaire tapijtenmarkt waarin elke partij nog probeert iets naar zich toe te trekken. Het is zeer waarschijnlijk dat dan ook een beslissing zal vallen over die benoeming van de provinciegouverneurs.

Minister, ik heb nog een bijkomende vraag. U hebt er al naar verwezen in uw schriftelijk antwoord op mijn vraag. De provinciegouverneur wordt inderdaad benoemd door de Vlaamse Regering, maar wel op eensluidend advies van de federale ministerraad. Dat schrijft u. Minister, hebt u dat advies al ingewonnen? En voor zover dat het geval is, vindt u het relevant dat een federale minderheidsregering – die dus niet wordt gedragen door een meerderheid in de Kamer – daarover haar advies uitbrengt?

Ten slotte, voorzitter: u weet dat het Vlaams Belang die gouverneursfunctie overbodig vindt voor een overbodig bestuursniveau. Ik dacht, minister, dat ook in uw partij de afschaffing ervan in het programma stond, maar ik heb de indruk dat u programmatisch nogal flexibel bent.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): De minister antwoordt ongelofelijk creatief op deze vraag. Hij stelt het voor alsof wij de Vlaamse Regering op onze blote knieën zouden moet danken omdat zij de gouverneurs niet heeft benoemd. Dat is echt de wereld op zijn kop. Het is té gek dat de minister met dat praatje probeert weg te komen.

Het enige waarover wij het eens zijn, is dat de crisis heeft aangetoond dat in ons bestel gouverneurs belangrijk zijn. Zij moeten dan ook getoetst worden op hun competenties en niet op hun politieke lidkaart. Het is een regelrechte schande dat Vlaanderen, dat prat gaat op zijn goed bestuur, in een crisissituatie moet werken met drie van de vijf gouverneurs die niet zijn benoemd. De enige ware reden is dat op dit moment de politieke puzzel niet gelegd geraakt. Alle partijen zitten naar elkaar te staren in de hoop dat er iemand toegeeft of dat er in andere puzzels stukken kunnen worden gelegd.

Voor een minister die deze regeerperiode gestart is met de ambitie de minister te zijn van goed bestuur, moet het heel vervelend zijn met het schaamrood op de wangen telkens weer te moeten uitleggen waarom die benoemingen op zich laten wachten. In de Vlaamse Regering is de sfeer blijkbaar zo erg dat het niet lukt dat pijnlijke hoofdstuk af te sluiten. Ik zie iedere week nooddecreten en spoedresoluties bij de vleet door het parlement gaan, maar in het benoemen van drie gouverneurs, waarvan blijkbaar de politieke lidkaarten de juiste moeten zijn, slaagt de Vlaamse Regering niet. Dat is pijnlijk om vast te stellen, maar vooral pijnlijk

voor al die burgers die naar ons kijken en die zich afvragen waarom ze de volgende keer zouden gaan stemmen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil toch wat dedramatiseren op twee punten. Eerst en vooral: die vijf gouverneurs doen eigenlijk uitstekend werk. Dat hoor ik op de oppositiebanken en van de burgemeesters. Die mensen zijn vandaag 'in charge' en doen hun job. Zij hebben in de voorbije weken en maanden, in een moeilijke periode, een crisis, een belangrijke rol gespeeld. Zij hebben daarin heel wat expertise opgebouwd. Dat is gewoon een realiteit. De coronacrisis is inderdaad pas goed begonnen ongeveer in de krokusvakantie, op 13 maart. Daarvoor waren enkele maanden waarin die nieuwe gouverneurs benoemd hadden kunnen worden. Maar sinds 13 maart zitten wij wel in de coronacrisis, en gezien de expertise die in een dergelijke crisis nodig is, kan niet zomaar iemand nieuw op die post worden gezet. In volle crisis kan men niet van een nieuwkomer verwachten dat hij dezelfde netwerken, dezelfde knowhow, dezelfde achtergrond, hetzelfde telefoonboekje heeft als de anderen. Wie zichzelf dat wijsmaakt, begrijpt weinig van crisisbeheer.

Verder zijn de huidige vijf gouverneurs allen benoemd op de manier waarop wij de volgende drie willen benoemen. De collega's van Vlaams-Brabant, Antwerpen en Oost-Vlaanderen zijn benoemd op de manier die wij in de toekomst willen toepassen. Ik hoor van iedereen dat zij hun taak vervullen op een objectieve, daadkrachtige, positieve manier. De procedure die wij volgen, is trouwens met aandrang gevraagd door sp.a-Limburg. Wij hebben dat ingevolgd. Ik heb de e-mail mee, van de heer Yzermans, provinciaal voorzitter van sp.a-Limburg. (*Rumoer. Opmerkingen Kurt De Loor*)

Ik denk dat we een procedure hebben waar je voorzichtigheidshalve toch van kunt zeggen dat ook een deel van de oppositie er enthousiast over is, alsook over de manier van aanpakken. Op dit moment hebben wij gouverneurs, of waarnemende gouverneurs, die hun job naar behoren doen, op een moeilijk moment. Het zijn mensen met veel ervaring die daar zitten en van wie er inderdaad drie moeten worden vervangen. Drie mensen moeten worden aangesteld. De Vlaamse Regering heeft de verantwoordelijkheid om dat te doen. En als het moment rijp is, zal de Vlaamse Regering dat ook doen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp·a): Ik ben tevreden dat de minister nog eens de mail aanhaalt, maar ik kan hem zelf bijna perfect citeren. *(Opmerkingen)*

Voor alle duidelijkheid, collega's en minister: het standpunt van sp.a is zoals wij dat ook twee legislaturen geleden mee uitgewerkt hebben in deze commissie – het was op voorzet van Open Vld, maar voor de rest ga ik de historiek niet uitgebreid citeren – namelijk, die objectieve procedure in het leven roepen. Dat is de historiek, twee legislaturen geleden, in deze commissie. Het standpunt van sp.a is dat we die objectieve procedure het best zouden handhaven.

Voor de rest, minister, stel ik vast dat u jammer genoeg geen antwoord hebt gegeven op mijn vragen, noch over de timing, noch over de werkelijke redenen waarom er nog altijd niet is overgegaan tot de aanstelling van nieuwe provinciegouverneurs in die drie provincies. Ik vind het een beetje jammer dat u zich wegstopt achter de coronacrisis. De Vlaamse Regering blijft in dezen ook aanmodderen. U bevindt zich op juridisch glad ijs door de procedureslagen die er momenteel zijn. En u weet dat u zich op juridisch glad ijs bevindt, minister. U sprak daarnet, bij een eerdere vraag, over de processie van Echternach. Wel, hier bevinden wij ons ook in die processie van Echternach. U had vijftien geschikt bevonden kandidaten voor Oost-Vlaanderen. Nu blijkt u er geen enkele meer te

hebben. Wat een stap achteruit! Ik vraag me dan ook af waar u en deze Vlaamse Regering op wachten om hier verder werk van te maken. Ik blijf op mijn honger zitten. Ik zal dit dossier alvast verder blijven opvolgen.

De voorzitter: Minister, normaal gezien heeft de heer De Loor het slotwoord, maar ik stel vast dat er toch nog een vraag was, van de heer De Loor en van de heer Janssens, over een technisch aspect. Ik zou willen vragen dat daar toch nog een antwoord op komt.

Minister Bart Somers: U hebt gevraagd of er procedures zijn. Voor zover wij weten – we hebben het nog eens nagekeken – zijn er alleen procedures tegen de stopzetting, en niet tegen de nieuwe formule.

En wat de federale procedure betreft: zodra de Vlaamse Regering een persoon X heeft aangeduid, moeten wij een advies vragen en een eensluidend advies krijgen van de federale overheid. Dat is de procedure die wij juridisch moeten volgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het registratie- en rapporteringsinstrument ORBA voor de lokale besturen – 2965 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, ORBA (Opvolgen Realisatie Bestuursakkoord) is een registratie- en rapporteringsinstrument om de realisatiegraad van doelstellingen en de bijdrage vanuit de reguliere werking te meten. Dat is een noodzakelijk instrument voor besturen die op een ernstige manier aan evaluatie willen doen. ORBA is al vijftien jaar een strategische managementtool in de stad Antwerpen en is de voorbije twee jaar uitgerold over alle centrumsteden.

Verschillende lokale besturen, niet van de grootte van de centrumsteden, zijn ook geïnteresseerd, omdat het een ontbrekende schakel is in hun strategisch management. Er is weliswaar de BBC-tool (Beheers- en Beleidscyclus), maar daarvan weten we allemaal dat die niet alle vereiste functionaliteiten dekt om goed te meten en te evalueren, vandaar dat verschillende lokale besturen op zoek zijn naar alternatieven.

En een van die alternatieven is dus ORBA.

Het Kenniscentrum Vlaamse Steden verwittigde de geïnteresseerde besturen dat ze konden meedoen. Spijtig genoeg kwam er enkele weken geleden een kink in de kabel. Het kenniscentrum heeft namelijk de uitrol van ORBA stopgezet omdat er te weinig geïnteresseerde kleinere lokale besturen zijn. Dat vinden we natuurlijk wel jammer, want de lokale besturen die op een professionele manier hun beleid willen evalueren en opvolgen, moeten nu op zoek naar een eigen instrument en opnieuw het warm water uitvinden. Ik denk niet dat dit de juiste manier is om in Vlaanderen om te gaan met ambitieuze lokale besturen die hun BBC en vooral hun strategisch management willen optimaliseren.

Ik heb hierover een vijftal vragen, minister.

Is het zo – en ik vrees van wel want mijn lokaal bestuur heeft dit bericht gekregen – dat we niet kunnen meedoen?

In welke mate werden de lokale besturen aangemoedigd om in te schrijven? Hebben we daar kansen laten liggen?

Zal er een nieuwe poging gedaan worden? Hoe kunnen we andere lokale besturen warm maken om in te stappen?

Welke specifieke maatregelen overweegt u daarvoor?

Als dit niet gaat via ORBA, hoe kunnen lokale besturen dan worden bijgestaan om hun strategisch management op een gepaste manier te evalueren?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mijnheer Van den Heuvel, voor deze operationele vraag die voor de lokale besturen een wezenlijk verschil kan maken.

Zoals u zelf al zei, staat ORBA voor Opvolging Realisatie Bestuursakkoord en is het een softwarepakket dat ontwikkeld is binnen de stad Antwerpen en intussen ook werd uitgerold in negen andere centrumsteden, om de realisatie van het meerjarenplan op te volgen.

Het verder uitrollen van deze tool is geen project van het Agentschap Binnenlands Bestuur. Het is een initiatief van het Kenniscentrum Vlaamse Steden.

Op basis van de informatie die ik navroeg bij het kenniscentrum vernam ik dat, op vraag van een aantal niet-centrumsteden, het kenniscentrum ervoor gekozen heeft om de opgebouwde kennis en expertise over ORBA ook met hen te delen. Samen met de stad Antwerpen werd gewerkt aan een voorstel om ORBA ter beschikking te stellen van andere lokale besturen dan de centrumsteden.

Het kenniscentrum heeft daarop alle Vlaamse steden en gemeenten uitgenodigd deel te nemen aan een infosessie over ORBA. 47 lokale besturen hebben deelgenomen aan die infosessie.

Tot nu toe zouden er dertien lokale besturen zijn die hun interesse hebben laten blijken om te starten met ORBA. Het uitrollen van ORBA bij niet-centrumsteden is echter pas financieel realistisch bij minimaal twintig lokale besturen, meldt het kenniscentrum. Dan heb je prijzen die realistisch zijn voor niet-centrumsteden, en dan nog niet eens voor allemaal. Het moeten al serieuze gemeenten zijn, zoals de uwe, die ook de financiële slagkracht hebben om dat te doen. De kostprijs is dus de belangrijkste reden voor de beperkte interesse.

Daarom werd het project on hold gezet door het kenniscentrum. Zodra er voldoende deelnemende lokale besturen zijn, is het kenniscentrum zeker bereid om het traject opnieuw op te starten.

Het kenniscentrum zal zelf geen actieve zoektocht uitvoeren naar lokale besturen. De digitalisering van hulpverleningszones behoort niet tot de kerntaak van het kenniscentrum. Ik heb echter van het kenniscentrum vernomen dat een van de algemeen directeurs het aanbod over ORBA zal aankaarten bij Exello met het doel vooralsnog minimaal twintig lokale besturen te vinden zodat het project van start kan gaan. Ik ben bereid om met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) samen te zitten en te bekijken wat wij of zij nog zouden kunnen doen om gemeentebesturen te motiveren om in te stappen zodat we aan die twintig lokale besturen komen.

U vroeg me welke alternatieven ik zie. De vraag naar een systeem zoals ORBA is eigenlijk een vraag naar een digitale tool waarmee het bestuur de uitvoering van beleidsacties kan opvolgen en sturen, aan projectopvolging kan doen, enzoverder. Vanuit Vlaanderen geven we daarbij de vrijheid aan de lokale besturen omtrent de

keuze voor de ICT-tools die zij wensen in te zetten. De lokale besturen vragen hiervoor immers maatwerk. Ik denk dat de markt dit beter kan dan een centrale overheidsontwikkeling.

Ik wil deze regeerperiode echter wel inzetten op de ontwikkeling van sjablonen voor beheersrapportering in de lokale besturen, die hen zullen kunnen helpen bij hun dagelijkse beleidsvoering en -monitoring.

De Universiteit Gent voert na de zomer, in het kader van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing (SBV), een onderzoeksopdracht uit bij lokale besturen om onder meer te bekijken welke rapportering er op dit vlak vandaag bestaat; wat de goede voorbeelden zijn en welke voorbeeldsjablonen we kunnen ontsluiten en hoe daarbij gebruik wordt gemaakt van data die ook geregistreerd worden in het kader van de BBC-beleidsrapporten.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb de vraag gesteld omdat ik vind dat het toch de moeite waard is om daarover even van gedachten te wisselen, om te zien of we inderdaad aan dat aantal van twintig geraken. Want ik zou het jammer vinden indien sommige lokale besturen de boot zouden missen. We willen allemaal inzetten op digitalisering, op ICT-toepassingen, op een professionele manier, om ons management, ook in lokale besturen, een niveau hoger te tillen.

U zegt dat we dat niet altijd sturend moeten doen vanuit Vlaanderen en dat we daar de markt wat moeten laten spelen. Maar ik zou het wat jammer vinden indien elk lokaal bestuur zelf het warm water moet uitvinden. Een aantal ICT-toepassingen zijn pas echt interessant om achteraf vergelijkingen te maken in welke mate je als lokaal bestuur goed presteert met je cluster vergelijkbare gemeenten en andere gemeenten, zodat er toch ongeveer dezelfde methodologie wordt gebruikt.

Minister, daarom doe ik opnieuw een warme oproep om andere gemeenten te overtuigen, via uw gezag als minister van Binnenlands Bestuur, via de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Het lijkt mij niet onoverkomelijk om nog vijf à zeven gemeenten warm te maken. Desnoods kunt u, als visionaire minister van Binnenlands Bestuur, zelf wel voor een financiële oplossing zorgen om het laatste gat in het Kenniscentrum Vlaamse Steden dicht te rijden en de besturen die vooruit willen en aan professioneel strategisch management willen doen, op weg te helpen. Want zelf een alternatief moeten concipiëren, op maat van het bestuur, zal veel duurder zijn. We zijn dus bereid om onze financiële inbreng te doen, absoluut, aangezien het alternatief nog duurder is. Of we kunnen niets doen. Maar ik denk dat u, als minister, niet graag ziet dat lokale besturen afzien van een professionele opvolging van hun management.

De voorzitter: De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Collega Van den Heuvel, ik dank u voor het aanbrengen van dit interessante debat.

Het is natuurlijk een feit – daarin ondersteun ik de minister – dat het aan de gemeenten zelf is om te kiezen hoe ze zich organiseren. Collega, ik weet niet of u ORBA toepast in uw gemeente. In Hasselt zijn we daarmee begin dit jaar begonnen, samen met nog een aantal andere centrumsteden. Maar het vraagt best wel wat inspanning vooraleer je de vruchten van dat systeem kunt plukken. BBC 2020 (beleids- en beheerscyclus) was al een hele aanpassing. Daarom denk ik dat men zich twee keer goed moet beraden vooraleer men vanuit Vlaanderen nóg een ander systeem oplegt. ORBA is een perfecte tool en vult aan waar BBC tekortschiet,

namelijk in een kwalitatieve opvolging van hetgeen men realiseert. Dat is evident. Maar ik zou mij er toch voor hoeden dit bijkomend op te leggen aan de gemeenten. Want we voeren hier altijd een debat over de schaalgrootte van de gemeenten, over hoever we moeten gaan in het fusioneren. Ik betwijfel of kleinere gemeenten – en ik beschouw Hasselt toch ook nog altijd als een eerder kleine stad – de manpower hebben om dat soort van opvolging te doen en of het zelfs wel nuttig is om zo diep in de zaken te gaan in de rapportering. Dat moet tegen elkaar worden afgewogen.

Minister, in dat kader heb ik toch nog een vraag. Hoe kunt u duidelijk maken wat zo'n systeem precies kan betekenen voor elke gemeente die daarin geïnteresseerd zou kunnen zijn? Het moet geen doelstelling zijn om zoveel mogelijk gemeenten te laten deelnemen. Volgens mij is dat niet essentieel. Wat mij wel essentieel lijkt, is dat zij die beginnen, ook weten waaraan ze beginnen. Want voor hetzelfde geld komt men van een heel moeilijke reis terug.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik zal beginnen met de laatste interventie. Persoonlijk ben ik nog niet vertrouwd met het systeem. Ik moet u ook de vraag schuldig blijven of we dat in Mechelen gebruiken of niet. Ik denk het wel. Maar u zegt terecht dat werken met zo'n systeem een zekere complexiteit met zich meebrengt. Men moet zich daarvan bewust zijn als men daaraan begint. Het is een genuanceerd verhaal.

U noemt mij een visionaire minister, maar ook u, collega en burgemeester uit Klein-Brabant bent zeer visionair. Ik denk dat wij een inspanning moeten doen om er nog een vijf- of zestal te vinden. Dat is een inspanningsverbintenis, geen resultaatsverbintenis. We gaan niet de gemakkelijke weg volgen en er zelf wat geld in stoppen, dat is ook uw stijl niet. Maar ik ben ervan overtuigd dat u beschikt over een sterk netwerk van burgemeesters die misschien ook over de streep kunnen worden getrokken. Ik engageer mij daartoe vanuit mijn positie eveneens. De VVSG wordt geraadpleegd naar de mogelijkheden. Belangrijk is dat er objectieve informatie wordt verstrekt en dat men niet in avonturen stapt waarvan de kosten niet opwegen tegen de winsten. Maar laten wij alleszins dat spoor verder bewandelen. Ik engageer mij om mee op zoek te gaan.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel krijgt het slotwoord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Voor alle duidelijkheid, collega Vandeput, heb ik niet gepleit om het op te leggen. Ik wil alleen maar de besturen die geïnteresseerd zijn om strategisch management op te schalen tot een zeker professioneel niveau, laten ondersteunen. Het zou jammer zijn als er een dertiental worden gevonden en er nog zeven tekort zijn, dat die dertien moeten ter plaatse blijven trappelen in hun strategisch management of op zoek moeten gaan naar minder sterke tools. Vandaar mijn oproep.

Ik ben er zeker van overtuigd dat niet elk van de driehonderd Vlaamse lokale besturen in staat is dat uit te rollen. Dat is ook niet mijn vraag. De besturen die daarvoor wel de capaciteit, de financiële middelen en de human resources willen vrijmaken, mogen die mogelijkheid niet ontzegd worden omdat men twee of drie deelnemers te weinig heeft. We moeten er alles aan doen om ook op het niveau van het lokale bestuur zoveel mogelijk zaken op te volgen op een professionele manier en niet in een ad hoc beleid te vervallen. Lokale besturen zijn sterk in ad hoc beleid – denk maar aan de aanpak van de coronacrisis – maar er zijn een aantal uitdagingen die een structurele aanpak op lange termijn vergen en dan zijn zulke instrumenten wel nuttig.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het terugfluiten van een burgemeester, en het gebrek aan overleg met en betrokkenheid van de lokale besturen
– 2988 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp·a): Het al dan niet verplicht maken van mondmaskers is al weken, om niet te zeggen maanden, een punt van discussie, zowel in de Wetstraat als de Dorpstraat. Uiteindelijk komt de problematiek op de tafel van de lokale besturen. Zo besliste vorige week de burgemeester van Deinze om verder te gaan dan de beslissing van de Veiligheidsraad die het dragen van mondmaskers ten sterkste aanraadt maar niet verplicht. De invoering van de verplichting tot het dragen van een mondmasker in winkels werd echter meteen door de waarnemend gouverneur, op instructie van minister De Crem, vernietigd.

Opnieuw heerst er hierdoor verwarring bij de bevolking. Dit is opnieuw het gevolg van de manier waarop met de steden en gemeenten wordt omgegaan in deze coronacrisis. Al sinds het begin van de crisis worden steden en gemeenten aan hun lot overgelaten. De Nationale Veiligheidsraad slaagt er niet in om duidelijke maatregelen te nemen en schuift vaak de hete aardappel door naar de steden en gemeenten. Al meermaals is vanuit het Vlaams parlement de vraag gesteld om proactief met de lokale besturen te overleggen wanneer de Veiligheidsraad een volgende stap zet. Ook de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) roept naar aanleiding van dit dossier nogmaals op tot meer en beter overleg en wijst ook op de bijzonder laattijdige publicatie van ministeriële besluiten, die er pas vorige week dinsdagavond zijn gekomen.

Vandaar volgende vragen.

Minister, bent u het eens met de vernietiging van de beslissing van de burgemeester door de waarnemend gouverneur van Oost-Vlaanderen? Welke concrete stappen hebt u reeds ondernomen om de communicatie en de betrokkenheid tussen de Nationale Veiligheidsraad en de lokale besturen, zowel proactief als reactief, te verbeteren sinds de uitbraak van het coronavirus? Hebt u de garantie dat de minister-president de nood aan dat overleg op de Nationale Veiligheidsraad voldoende laat blijken? Zult u de federale overheid aanspreken of laten aanspreken op de laattijdige publicatie van de ministeriële besluiten?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, bedankt voor uw vraag. Eerst en vooral: de beslissing van de burgemeester in Deinze werd door de gouverneur correct vernietigd, omdat die beslissing niet conform het juist geschetste bevoegdheidskader werd genomen, onvoldoende gemotiveerd was, betrekking had op het dragen van maskers in enkele private inrichtingen, en omdat er na voorafgaand overleg met de gouverneur geen bereidheid aanwezig was om de beslissing in te trekken.

Elke gemeente heeft een eigen specificiteit en botst elke dag op specifieke problemen en uitdagingen. De gemeenten moeten die uitdagingen beantwoorden met maximaal respect voor het wettelijke kader – het Vlaamse en het federale. Indien er discussie is, dient er een bemiddeling plaats te vinden tussen de burgemeester en de gouverneur. In het geval van Deinze heeft die bemiddeling geen resultaat opgeleverd. De gouverneur heeft gevraagd om het besluit in te trekken. De

burgemeester van Deinze heeft het besluit niet ingetrokken, waardoor de gouverneur is moeten overgaan tot de vernietiging van het besluit.

Het toezicht op de lokale besturen is een Vlaamse bevoegdheid, die wordt uitgeoefend door de Vlaamse Regering en bij delegatie door de minister van Binnenlands Bestuur en de provinciegouverneurs. Maar bij de beslissing tot vernietiging van dit specifieke burgemeestersbesluit is het feit dat we ons nog steeds in de fase van het federale rampenplan bevinden, de reden waarom de gouverneur heeft geopereerd in uitvoering van de federaal bevoegde minister.

Zoals ik reeds meermaals heb herhaald, leveren lokale besturen excellent werk op het werkveld. Ik kan daar alleen respect voor hebben. Ze trachten er met de middelen die ze hebben, alles aan te doen om het coronavirus in te dijken en een nieuwe golf te voorkomen. Ik heb het volste vertrouwen in lokale besturen.

Er zijn ook andere maatregelen die kunnen worden genomen en die wel volledig passen in de naleving van het federale rampenplan. Ze zijn creatief en inventief en worden door mij ook gesteund. Ik geef het voorbeeld van de gemeente Geraardsbergen, waar burgemeester De Padt een cartoon laat afficheren in handelszaken, die aanspoort om voor een mondmasker te kiezen. De gemeente Deinze had ook zo'n affiche klaar met de inhoud: "Mijn mondmasker beschermt jou. Jouw mondmasker beschermt mij." In de stad Leuven heeft het lokale bestuur, de burgemeester, als organisator van de markt, het dragen van mondmaskers verplicht, zowel voor de marktkramers als voor de marktbezoekers. De stad Sint-Truiden verplicht haar inwoners bij het loketbezoek aan het stadhuis een mondmasker te dragen. Er zijn nog andere voorbeelden, en die vindt u op de website van Vlaanderen Helpt.

Daarnaast wil ik ook wijzen op onze collectieve en individuele verantwoordelijkheid. Er moet bij iedereen, bij elke burger, een besef bestaan dat een zekere discipline en respect voor regels nodig is. Zij dragen daarin ook een verantwoordelijkheid.

U vraagt mij welke concrete stappen ik heb ondernomen om de communicatie en de betrokkenheid tussen de Nationale Veiligheidsraad en de lokale besturen proactief en reactief te verbeteren. De informatie die we ontvangen vanuit de federale overheid en vanuit de Nationale Veiligheidsraad wordt altijd zo snel als mogelijk verspreid naar lokale besturen. Alle kanalen worden aangewend om de informatie zo snel als mogelijk bij de burgemeesters en de sector zelf te brengen, bijvoorbeeld via de nieuwsbrief van het Coördinatie- en Crisiscentrum Vlaamse Overheid (CCVO). Ik kan daarbij verwijzen naar eerdere vragen om uitleg en de plenaire debatten daarover.

We hebben de vraag om meer en snellere communicatie en de betrokkenheid van lokale besturen bij de beslissingen van de Nationale Veiligheidsraad ondersteund. De minister-president heeft dat meermaals aangekaart op de vergaderingen van de Nationale Veiligheidsraad. De deelstaten zijn in de Nationale Veiligheidsraad immers vertegenwoordigd door de minister-president. Binnen de Vlaamse Regering hebben we heel regelmatig overleg over corona. We zitten binnen de Vlaamse Regering ook op één lijn over de aanpak van corona. We onderschrijven als Vlaamse Regering, zoals eerder gezegd, het belang van een goede betrokkenheid van lokale besturen.

Ik heb mijn bezorgdheden daarover meegedeeld aan de minister-president. Hij kent die bezorgdheden uiteraard, want hij is zelf burgemeester. Ik heb hem dus niet moeten overtuigen van het belang van de nood aan overleg. De minister-president heeft die bezorgdheden en de vraag overgemaakt op de vergaderingen van de Nationale Veiligheidsraad. We blijven erop hameren dat men op federaal niveau, zoals we in Vlaanderen proberen te doen, de lokale besturen beter en sneller zou betrekken.

U vraagt me nog of ik de federale overheid zal aanspreken op de laattijdige publicatie van de ministeriële besluiten. Ik heb vorige week in deze commissie al aangegeven dat ik deze frustratie begrijp. Het is heel moeilijk om niet kritisch te zijn over de laattijdige publicatie van ministeriële besluiten. Ik begrijp dat het een complexe situatie is. Ik weet ook dat iedereen zijn best doet.

Mijn uitgangspunt is daarbij altijd dat ik mij maximaal van kritiek probeer te onthouden op een andere minister op een ander beleidsniveau. Maar bij de laatste ministeriële besluiten was dat niet zo eenvoudig. Ik zal de federale collega's daar via de geijkte kanalen nogmaals op aanspreken. Het federale niveau heeft er volgens mij ook belang bij om een goede verstandhouding te onderhouden met de lokale besturen en om, als ze zaken oplegt die rechtstreeks van toepassing zijn op lokale besturen, dat zo tijdig mogelijk te doen, zoals ook de Vlaamse overheid dat moet doen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp·a): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Het is inderdaad al meermaals in deze commissie, maar ook in de plenaire vergadering, aan bod gekomen. Het blijft een pijnpunt dat die lokale besturen zo weinig worden betrokken, zo weinig worden geïnformeerd. Het is nochtans zo dat ook de komende dagen, weken en maanden die druk op de lokale besturen hoog zal blijven betreffende de exitmaatregelen. Het is ook belangrijk dat die exitmaatregelen waar worden gemaakt op het terrein. Het is dan ook belangrijk dat er een draagvlak voor gevonden wordt, zodat de inwoners ze ook kunnen respecteren en ook weten waar ze aan toe zijn.

De VVSG heeft vorige week woensdag, op 1 juli, opnieuw aan de alarmbel getrokken, opnieuw meer betrokkenheid gevraagd. Het was al de zoveelste keer dat dat gebeurde. Het is gebeurd in onze commissie naar aanleiding van de gedachtewisseling. Het is hier al ter sprake gekomen naar aanleiding van vragen om uitleg. Het kwam hier aan bod tijdens de tweede gedachtewisseling en naar aanleiding van actuele vragen. Het blijft een pijnpunt, minister. Het is dus wel goed dat daar verder op gehamerd wordt, want ook de burgemeesters en de steden en gemeenten blijven in de vuurlinie staan. Ze staan al vanaf dag 1 in de vuurlinie. Dat zal ook de volgende dagen, weken en maanden zo blijven. Er wordt dikwijls gezegd dat de lokale besturen de speelbal zijn van de federale overheid door de late publicatie van die ministeriële besluiten. Dat merk je ook aan de reactie van sommige burgemeesters.

Minister, bent u ervan overtuigd dat de lokale besturen voldoende ondersteund worden om die exitmaatregelen uit te voeren? Of is extra ondersteuning noodzakelijk, zodat dergelijke situaties en taferelen in de toekomst vermeden kunnen worden?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik denk dat het belangrijk is om toch ook even te benadrukken dat er genoeg voorbeelden zijn dat het eigenlijk heel eenvoudig is om die lokale besturen goed te betrekken. Ik herinner me nog heel goed een vrijdagavond eind mei toen de draaiboeken voor de jeugdkampen en de jeugdwerking gepresenteerd moesten worden door de jeugdverenigingen zelf en de minister van Jeugd. Wel, dat waren draaiboeken die opgemaakt waren samen met de VVSG en door de jongeren. Daarover werd de weken vooraf niets gelekt. Het is dus heel duidelijk dat dat kan, dat samenwerken in alle discretie.

Er is samengewerkt met de taskforce Welzijn bij de opstart van de lokale economie. Ook u, minister, hebt de hand gereikt aan de lokale besturen en dat heeft tot goede resultaten geleid. Ze hebben dus het vertrouwen gekregen van Vlaanderen. Ik

denk dat ze dat ook moeten krijgen van de Veiligheidsraad. Want onze lokale besturen, dat zijn onze burgemeesters, schepenen en raadsleden maar zeker en vast ook – ik wil die niet vergeten – onze personeelsleden die heel hard hebben gewerkt en de hele tijd in de frontlinie hebben gestaan. Ze verdienen dus alle vertrouwen, ook dat van de Veiligheidsraad, minister. Ik wil u oproepen om daarop te blijven hameren. Ik denk ook dat we zelf het engagement moeten opnemen vanuit deze commissie om via alle kanalen die we zelf hebben op die nagel te blijven kloppen ten aanzien van het federale niveau.

De voorzitter: De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): Voorzitter, minister, collega De Loor probeert hier een manifeste demonstratie van onkunde of in ieder geval desinteresse in het lokale niveau vanwege de federale overheid te importeren binnen de Vlaamse Regering en binnen deze ruimte. Dat is jammer, want er is in dit huis altijd gezegd dat, zowel tijdens de coronacrisis als tijdens de afbouw van de maatregelen, de taak van de lokale overheden superbelangrijk is en blijft. Want dat is de overheid die te maken heeft met de concrete zaken op het terrein en daarvoor het dichtst bij de burger staat. Ik verwijs in dat kader graag naar wat de heer Warnez komt te vertellen in verband met alle protocollen en de manier waarop het moet.

Maar als er grote frustratie is op het lokale niveau dan mag die ook wel eens worden geuit. Het gaat hier over een federaal falen, over een besluit van een minister, enkele uren voor het in werking treden van de maatregelen. Men moet dan nog het geluk hebben dat het via het juiste e-mailadres wordt toegezonden. Vlaanderen doet dat van zijn kant en een minuut erna krijg je van het Vlaamse Kenniscentrum de mail door. De frequently asked questions (FAQ) komen drie dagen nadat het ministerieel besluit werd uitgerold en in voege moet zijn. We moeten dus durven het probleem aan te wijzen waar het zit.

Ik heb graag dat er hier wordt verwezen naar de minister-president die rond de tafel zit met de Nationale Veiligheidsraad. Maar ik herinner mij de eerste vraag die ik destijds in de plenaire vergadering aan minister Somers heb gesteld, over de ondersteuning van lokale niveaus. Ik heb toen ook aangehaald dat u maar eens moet kijken, wanneer de Nationale Veiligheidsraad een persconferentie geeft of in vergadering gaat, hoeveel vertegenwoordigers van Vlaanderen mee aan tafel zitten. Dat is er welgeteld één. We mogen dus duidelijk stellen dat, als er geen lokale reflex is, dat voor een stuk ook komt doordat op federaal niveau de reflex naar dat lokale niveau, uitgezonderd wanneer het kan worden gebruikt, totaal niet aanwezig is.

Wat de aanleiding van uw vraag betreft: ook ik, als burgemeester van een centrumstad, sta geweldig op mijn autonomie. Maar ik ben mij er ook van bewust dat, wanneer ik als burgemeester een besluit neem, dat juridisch 100 procent juist moet zijn en in de juiste kaders moet worden uitgeschreven. Want anders kan dat het voorwerp uitmaken van een vernietiging, wat in dezen jammer is. Als de burgemeester van Deinze een signaal wil geven en een duidelijke actie wil nemen, dan is dat hem toegestaan, maar natuurlijk wel zoals het hoort.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister, ik hoor collega Vandeput wat fellere taal spreken over de Federale Regering en ik vind dat volledig terecht. Maar, minister Somers, ik verwacht dat soort felle taal daarover toch ook van u. U schudt al van nee en zegt dat u zo weinig mogelijk kritiek wilt geven op andere ministers en andere niveaus. Maar u bent het toch die steeds – en doorgaans ook terecht – vol lof spreekt over onze lokale besturen en over de burgemeesters. U zegt – ook terecht – dat zij het dichtst bij de mensen staan en het best weten wat er in hun gemeenten gebeurt.

Wel, wij zien hier daarvan een perfecte illustratie. Wij zien een burgemeester – en voor alle duidelijkheid, die is, zoals u weet, niet van mijn partij, maar van CD&V – Jan Vermeulen, die zeer goed onderbouwt waarom hij die beslissing om de mondmaskers te verplichten in de supermarkten heeft genomen. Hij zegt dat het steeds drukker wordt, dat steeds minder mensen een mondmasker dragen en dat hij zich daarover zorgen maakt. Hij zegt het niet met die woorden, maar het komt erop neer dat hij het voorzorgsprincipe toepast. En hij doet dat, voor alle duidelijkheid, met de virologen voor de verandering vrij tot zelfs zeer eensgezind achter zich. Dat is ook een redelijk unicum. We hebben dat nog niet vaak meegemaakt. Maar op dit moment zijn alle virologen het erover eens dat die mondmaskers zouden moeten worden gedragen, ook in supermarkten.

Het is overigens niet de eerste keer, want ik heb hier een artikel van 1 maart, enkele weken voor de coronalockdown echt losbarstte, waarin een andere burgemeester, overigens verre van iemand waarvoor ik sympathie koester, de heer Maingain, burgemeester van Sint-Lambrechts-Woluwe. Hij wilde in zijn gemeente de toegang ontzeggen tot openbare plaatsen zoals scholen, crèches, sportcentra en andere aan mensen die uit een risicogebied wat betreft corona terugkeerden. Hij werd toen ook zeer fel teruggefloten door mevrouw De Block, federaal minister van Volksgezondheid, maar als ik dat nu opnieuw lees, dan had de heer Maingain een punt. Ook hij was een burgemeester die in het kader van de volksgezondheid de juiste beslissing wilde nemen en het voorzorgsprincipe wilde toepassen.

Er wordt continu gewaarschuwd voor een tweede golf. Ik denk dat de burgemeester van Deinze, de heer Jan Vermeulen, voor wie ik wat dit betreft zeer veel respect heb, wellicht in de toekomst wel eens gelijk zou kunnen krijgen, wat ik niet hoop. De federale overheid slaat eens te meer in deze coronacrisis een modderfiguur. Minister, ik herhaal dat ik had gehoopt dat u daar feller tegen zou reageren en dat hij het feller zou opnemen voor die burgemeesters en die lokale besturen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Rooy, u haalt twee zaken door elkaar. Er is de terechte kritiek dat de burgemeesters heel laat het ministeriële besluit hebben gekregen. Zo konden zij zich onvoldoende voorbereiden op de nieuwe situatie die gecreëerd werd door dat besluit. Daarop kan er terecht kritiek worden geleverd.

Een andere zaak is dat wanneer een burgemeester maatregelen neemt, hij dat doet binnen een juridisch kader, zeker met zijn voorbeeldfunctie in onze democratische rechtstaat. Als een burgemeester dat wettelijke kader negeert, terecht of ten onrechte denkend dat hij een betere beslissing neemt, welk gezag heeft de samenleving dan nog om aan een burger te vragen de regels na te leven? Ook die individuele burger kan op zijn manier terecht of ten onrechte denken dat hij de wet niet hoeft na te leven, naar het voorbeeld van zijn burgemeester. Daarom is het belangrijk dat een burgemeester zich binnen de democratische rechtsorde conformeert aan de spelregels. Dat is hier het federale kader, bij uitzondering in deze heel specifieke situatie van het federale noodplan, en het is federaal minister De Crem die waakt over de eenheid van dat kader. Politiek kan erover gediscussieerd worden of het een goed kader is en of het verder moet gaan of niet. Maar dat is een beslissing die in het geëigende orgaan moet worden genomen en die we niet allemaal individueel kunnen nemen, want dan zou er geen rechtstaat meer zijn maar chaos. Ik ben tegen chaos, misschien zijn anderen wel voor chaos. Ik geloof niet in chaos. Dat vind ik een goed maatschappelijk ordeningsprincipe. Daarom moet men in een rechtstaat die regels volgen. (*Opmerkingen Sam Van Rooy*)

Nee, dat is niet flauw. We leven toch in een democratische rechtstaat. Ofwel zegt u: iedereen mag zijn goesting doen naar eigen inzichten. Ik ben daar niet voor. Er zijn regels en die moeten gerespecteerd worden. U bent trouwens de eerste om

dat te vragen als het over andere zaken gaat, en terecht. Ook hier moeten wij ervoor zorgen dat die rechtstaat wordt gerespecteerd. Dat is een eerste zaak.

Een tweede zaak is de volgende. Er is de Nationale Veiligheidsraad. Ik begrijp perfect de vraag van de VVSG om meer betrokken te worden. De vereniging wil in de Nationale Veiligheidsraad zetelen. Ik heb nagegaan wie daarin zit. Dat zijn de federale premier, de vicepremiers, de ministers bevoegd voor de justitie, de landsverdediging, de binnen- en buitenlandse zaken, de administrateur-generaal voor de Veiligheid van de Staat, het hoofd Algemene Dienst Inlichtingen van de Veiligheid, de commissaris-generaal van de Federale Politie, de directeur van het OCAD, de voorzitter van het directiecomité van de FOD Binnenlandse Zaken, de directeur-generaal van het Crisiscentrum, de vertegenwoordiger van het College van procureurs-generaal, de federale procureur en de voorzitter van het directie-comité van de FOD Buitenlandse Zaken, en toegevoegd de ministers-presidenten.

Als je morgen zou zeggen dat het belangrijk is om de VVSG ook rechtstreeks in de Veiligheidsraad te laten zetelen, dan krijg je overmorgen eenzelfde vraag van de werkgeversorganisaties, van de Unie van Zelfstandige Ondernemers (UNIZO), van de vakbonden. Dan zit je binnen de kortste keren met een groot congres.

Hoe belangrijk ik het ook vind dat de gemeenten gerespecteerd worden, het is de taak van alle politici die daarin zitten en van wie het overgrote deel weet hoe een lokaal bestuur werkt, om daar mee over te waken. En ik heb ter zake heel veel vertrouwen – u mag me dat niet kwalijk nemen, en mijnheer Vandeput zal me dat zeker niet kwalijk nemen – in mijn minister-president. Ik heb er vertrouwen in dat hij dat zal aankaarten. Hij is zelf burgemeester, hij weet hoe belangrijk die lokale besturen zijn, we hebben daar regelmatig over gepraat. En ik ben ervan overtuigd dat er binnen die Nationale Veiligheidsraad nog andere mensen zullen zijn die daar aandacht voor hebben.

Maar je ziet wel dat er in deze crisis een aantal momenten zijn geweest waarop de gemeentebesturen te laat en soms ook te onduidelijk informatie hebben gekregen. *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Of slechte informatie. Of te weinig informatie.

Maar het verhaal moet volledig verteld worden. Er zijn ook heel veel momenten geweest waarop iedereen zijn uiterste best heeft gedaan – collega Warnez heeft ernaar verwezen – om die gemeentebesturen goed te informeren. En het overgrote deel van de gemeentebesturen heeft ook voldoende daadkracht, voldoende veer-kracht en voldoende flexibiliteit om problemen op het terrein aan te pakken.

Kunnen de dingen dus beter? Ja. Is het totale chaos? Neen. Zijn er de voorbije weken dingen geweest die beter konden? Ja, en dat heb ik in de commissie ook gezegd en ik blijf dat ook zeggen. Maar is de informatie gedeeld en overgemaakt? Ja, dat hebben we gedaan.

Dit vraagt dus blijvende aandacht – en daarom is uw vraag ook terecht –, zodat lokale besturen maximaal gerespecteerd worden, tijdig geïnformeerd worden en alle informatie krijgen die ze nodig hebben om hun beleid goed te voeren.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp·a): Minister, bedankt voor uw antwoord.

Ik volg u volledig, als u zegt dat ook burgemeesters binnen een bepaald wetgevend kader moeten werken, zich dus niet zelf het recht kunnen toe-eigenen om daarvan af te wijken en zich moeten conformeren aan de geldende spelregels. Dat klopt. Maar toch stel ik vast dat er in Aalst een algemeen verbod op betogingen wordt

uitgevaardigd tot 31 augustus, terwijl statische betogingen of manifestaties wel kunnen, tot 31 juli met vierhonderd personen en vanaf 1 augustus tot 31 augustus zelfs met achthonderd personen. Die burgemeester moet zich dan ook conformeren aan de spelregels. Dat is een bedenking die ik zeker nog wilde maken.

Het is nu jammer dat de heer Vandeput even naar buiten is, want ik wilde me nog even tot hem richten. Waar het mij om te doen is, is de bekommernissen en bezorgdheden van de lokale besturen en de burgers hier weer te geven en aan te kaarten. Er moet in het kader van de volksgezondheid een draagvlak gevonden worden. En ik zeg dat hier niet alleen, want de afgelopen weken hebben een aantal burgemeesters al een noodkreet geslaakt en een open brief gelanceerd, meer dan terecht, en ook de VVSG heeft al een paar keer aan de alarmbel getrokken. De pijnpunten blijven dus tot de dag van vandaag bestaan. Daarom heb ik mijn vragen hier ingediend.

Minister, u zegt dat u de bezorgdheden al geuit hebt en de heer Vandeput spreekt over het federale falen. Ik vind het al te gemakkelijk om dat zo te zeggen – en ik ben blij dat de heer Vandeput ondertussen opnieuw onder ons is. Onze minister-president maakt deel uit van de Nationale Veiligheidsraad. U zegt, minister, dat u uw bezorgdheden en de bezorgdheden die hier in deze commissie aan bod gekomen zijn, al aan de minister-president overgemaakt hebt. Ik geloof u. Niemand vraagt hier dat de VVSG integraal deel zou uitmaken van de Nationale Veiligheidsraad, wel dat de belangen van steden en gemeenten daar verdedigd worden, dat ze betrokken worden en dat ze goed geïnformeerd worden. Als u dat voldoende aangekaart hebt bij de minister-president, dan zijn er twee mogelijkheden: ofwel is hij niet daadkrachtig genoeg binnen de Nationale Veiligheidsraad, ofwel is hij onvoldoende voorbereid. Maar zolang burgemeesters, de VVSG en inwoners aan de alarmbel trekken, zal ik deze problematiek hier blijven aankaarten. Ik vraag daarvoor blijvende aandacht.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer De Loor.

Normaal gezien moet de vraag nu afgehandeld zijn, maar ik zou toch willen vragen om te kijken naar onze staatsinrichting: er zijn drie gemeenschappen en drie gewesten, maar Vlaanderen heeft slechts één parlement en één regering, waardoor we ook met minder mensen aan tafel zitten dan de andere gewesten en gemeenschappen.

Maar ik geef u nog de kans om te repliceren, want u was de vraagsteller.

Kurt De Loor (sp·a): Ik ben altijd bereid om die discussie te voeren, voorzitter.

De voorzitter: Ik denk trouwens dat de heer Vandeput daar daarnet ook al een allusie op maakte.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het vernietigingsberoep door de gemeente Tessenderlo met betrekking tot de tussenkomst van de Vlaamse overheid in de responsabiliseringsbijdrage van lokale besturen
– 3033 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): De gemeente Tessenderlo heeft aangekondigd dat ze beroep zal aantekenen tegen de artikelen 26 tot en met 28 van het programmadecreet bij de begroting 2020, met name de nieuwe algemene financieringslijn voor de lokale besturen ten belope van de helft van de responsabiliseringsbijdrage die de lokale besturen moeten betalen.

Tessenderlo ontvangt geen bijdrage, omdat de gemeente niet is aangesloten bij het gesolidariseerd pensioenfonds van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), waarlangs de responsabiliseringsbijdrage gestort moet worden. Daardoor draagt Tessenderlo nu ook geen zware pensioenfactuur. De gemeente vindt de nieuwe financieringslijn een schending van het gelijkheidsbeginsel en trekt nu naar het Grondwettelijk Hof met de vraag om die te vernietigen.

Het hoeft geen betoog dat de pensioenkosten als een molensteen rond de nek van de steden en gemeenten hangen. De studie Lokale Financiën 2020, die vorige week nog aan bod kwam, noemde de pensioenlasten voor de lokale besturen een "boemerang". De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) omschreef de problematiek als een bom. Met de tegemoetkoming voor de responsabiliseringsbijdrage hebben we lokale besturen wat ademruimte willen geven en werd de pensioenfactuur voor de helft opgelost. Het gaat om een tegemoetkoming die, op kruissnelheid, jaarlijks 283 miljoen euro bedraagt. Die bedragen zijn ondertussen reeds ingeschreven in de verschillende meerjarenplannen van de steden en gemeenten. Indien die wegvallen, zullen heel wat besturen onvermijdelijk in de problemen komen. Het is dus belangrijk om een bepaalde rechtszekerheid te kunnen bieden.

Hoe kijkt u naar het beroep dat werd ingesteld? Hoe schat u de argumentatie in van de gemeente Tessenderlo?

Kunt u de lokale besturen een bepaalde rechtszekerheid bieden?

Hebt u weet van andere lokale besturen die gelijkaardige stappen zullen ondernemen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: De gemeente Tessenderlo bracht mij eind juni per brief op de hoogte van de vernietigingsprocedure bij het Grondwettelijk Hof. Ik heb daar akte van genomen, maar ik heb nog geen kennis mogen nemen van het eigenlijke verzoekschrift tot nietigverklaring.

In haar brief voert de gemeente Tessenderlo als argumentatie voor het instellen van de vernietigingsprocedure aan dat de nieuwe subsidieregeling het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel zou schenden, omdat lokale besturen, louter vanwege het gegeven dat zij niet aangesloten zijn bij het gesolidariseerd pensioenfonds van de RSZ, benadeeld worden ten aanzien van andere lokale besturen.

In het advies van de Raad van State bij het programmadecreet van de opmaak en begrotingscontrole 2020 waren er enkel bezwaren inzake de financieringswijze en de daarmee samenhangende bevoegdheidsgrond. De Raad van State ziet echter geen schending van het gelijkheidsbeginsel.

Het gaat hier echter niet om een overname van of tussenkomst in de pensioenlasten of in de last van de responsabiliseringsbijdrage van de lokale besturen door de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid wijzigt geen pensioenwetgeving en creëert geen financiële verbintenis met de federale overheid. De Vlaamse overheid richt zich enkel tot haar lokale besturen als voogdijoverheid die waakt over de financiële gezondheid van de lokale besturen.

De responsabiliseringsbijdrage is enkel een criterium om de hoogte van die bijkomende algemene financieringslijn en de individuele aandelen van de besturen daarin te berekenen. Is de responsabiliseringsbijdrage een objectief en relevant criterium? Wel, de responsabiliseringsbijdrage werd door de federale overheid ingevoerd bij wet van 24 oktober 2011 betreffende de nieuwe financiering van de lokale en provinciale ambtenarenpensioenen, en is inderdaad alleen van toepassing op de lokale besturen die ervoor gekozen hebben om zich aan te sluiten bij het gesolidariseerd pensioenfonds van de provinciale en plaatselijke besturen, waar er een onevenwicht is tussen de bijdragen en uitkeringen voor statutaire lokale ambtenaren.

Betekent dit dat gemeenten die een responsabiliseringbijdrage moeten betalen een financieel wanbeheer voeren inzake pensioenen? Neen, je kunt financieel de gezondste gemeente zijn, maar indien je als gemeente consequent contractueel werft en niemand meer vast benoemt, dan zullen er na enige termijn te weinig statutaire ambtenaren zijn die bijdragen om de uitkeringen van de gewezen statutaire ambtenaren te dragen.

Kan ik de lokale besturen een bepaalde rechtszekerheid bieden? Een rechtspersoon kan altijd een verzoekschrift indienen bij het Grondwettelijk Hof, dat de ontvankelijkheid en gegrondheid van de vordering zal beoordelen. Ik kan uiteraard niet vooruitlopen – misschien kunt u dat wel, maar ik niet – op de beoordeling die het Grondwettelijk Hof als onafhankelijke rechtsinstantie in deze zaak zal nemen. Ik wacht dus het verdere verloop van deze zaak af, maar ik ga er uiteraard van uit dat de Vlaamse Regering de keuzes van het regeerakkoord zal verdedigen.

Ik heb op dit moment geen weet van andere lokale besturen die gelijkaardige stappen zullen ondernemen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Rechtszekerheid bieden kan ik niet. Het Grondwettelijk Hof kan wel de gevolgen van een arrest handhaven of behouden voor een beperkte periode. Als u in deze zaak optreedt, dan kunt u dat misschien vragen, maar goed.

Het klopt dat de Raad van State geen bezwaren maakte ten aanzien van het gelijkheidsbeginsel, wel rond een aantal andere zaken. We mogen dus niet te licht over dit soort verzoekschriften gaan, maar ik wacht samen met u de beoordeling af die het Grondwettelijk Hof in alle wijsheid hierover zal maken. Ik heb dus geen specifieke bijkomende vragen meer.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de actieve openbaarheid van rapporten van Audit Vlaanderen
– 2897 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Last but not least, een korte maar krachtige vraag rond de openbaarheid van de rapporten van Audit Vlaanderen, specifiek wat lokale besturen betreft. Vandaag bestaat die openbaarheid al voor de rapporten over de Vlaamse overheid en haar entiteiten, maar nog niet voor de rapporten die Audit Vlaanderen opstelt over de individuele besturen. Maar wat niet is, kan nog komen, want dit ligt op tafel. Vlaanderen denkt er in het kader van zijn ondernemingsplan

aan om ook naar die actieve openbaarheid te gaan. Ik moet zeggen dat ik daardoor gecharmeerd ben, want een actieve openbaarheid is altijd beter dan de huidige situatie, waarbij de ene gemeente de rapporten wel publiceert en de andere niet. Ik denk dat het gewoon beter zou zijn om daar een duidelijke lijn in te trekken en ik denk ook dat actieve openbaarheid alleen maar voordelen kan brengen. Men zal immers kunnen nagaan of de adviezen van lokale besturen worden opgevolgd en andere lokale besturen kunnen eruit leren om hun eigen dienstverlening en organisatie te verbeteren.

Daarom wilde ik even navragen, minister, of u ook zo'n fan bent van actieve openbaarheid bij lokale besturen. Wat is uw positie inzake het voornemen?

Als men naar die actieve openbaarheid gaat, hoe zal men dat dan aanpakken en wanneer zou die ingaan?

Is er sprake van beperkingen of andere voorwaarden bij het openbaar maken van deze rapporten? Soms bevatten die immers gevoelige informatie.

Alvast bedankt voor uw omstandig antwoord.

De voorzitter: Minister, dat is een uitdaging om omstandig te antwoorden.

Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Ongena, u weet dat ik een cultuurchristen ben. De laatsten zullen de eersten zijn – maar alle gekheid op een stokje.

Audit Vlaanderen is geen agentschap als een ander. Als Vlaamse Regering vinden we het belangrijk dat er een onafhankelijk agentschap is. Dat betekent dat je als minister altijd enige terughoudendheid aan de dag legt. Er is uiteraard een regelgevend kader dat een aantal zaken oplegt; het is vooral belangrijk dat de audits in volle onafhankelijkheid kunnen worden uitgevoerd binnen de daartoe vastgelegde professionele normen. Een belangrijke rol om de onafhankelijkheid te garanderen, ligt bij de twee auditcomités die Audit Vlaanderen aansturen en opvolgen: het auditcomité van de Vlaamse administratie en het auditcomité van de lokale besturen. Wat de audits in de lokale besturen betreft, heb ik een waarnemer die mij vertegenwoordigt in dat auditcomité. Verder bestaat dat auditcomité uit onafhankelijke deskundigen en vertegenwoordigers van de steden en gemeenten en de provincies. En de onafhankelijke deskundigen, de voorzitter incluis, hebben de meerderheid.

Wie lokale auditrapporten ontvangt, is momenteel op twee plaatsen geregeld. Het oprichtingsbesluit van Audit Vlaanderen legt een aantal organen op die het auditrapport van een lokaal bestuur minimaal moeten ontvangen. Bij een audit bij een gemeente is dat bijvoorbeeld de gemeenteraad. De auditcomités hebben daarnaast een auditcharter goedgekeurd, waarin een aantal verdere richtlijnen staan rond wie het ontwerprapport en het definitieve rapport ontvangt.

Het debat rond de grotere transparantie staat op de agenda en is lopende. Het was opgenomen in het ondernemingsplan van Audit Vlaanderen, wordt vermeld in de beleidsnota Binnenlands Bestuur en het wordt momenteel gevoerd in de schoot van de beide auditcomités.

Wat is de huidige stand van zaken? Vanuit Audit Vlaanderen is na bespreking op het auditcomité van de lokale besturen een adviesvraag gesteld aan onder meer de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP). Het antwoord van de VVSG is intussen bekend en gaat in de richting van meer actieve openbaarheid. Mijn kabinet heeft hierover ondertussen ook al met Audit Vlaanderen van gedachten gewisseld. De bedoeling

is dat dit dossier, na eventueel advies van andere actoren, verder besproken wordt op het auditcomité.

Principieel ben ik natuurlijk geneigd om te pleiten voor meer actieve openbaarheid, maar er zijn ook een aantal randvoorwaarden. Nu is het misschien nog te vroeg om op de verdere operationalisering in te gaan, want veel zal afhangen van de beslissing van het auditcomité. Als het auditcomité zou beslissen om de rapporten zelf te publiceren op de website van Audit Vlaanderen, dan is een wijziging in de regelgeving niet nodig. Als het de bedoeling zou zijn de auditrapporten via de web-toepassing van de gemeente te publiceren, is mogelijk wel een aanpassing van het decreet nodig.

Er zijn uiteraard ook beperkingen aan de transparantie van auditrapporten, bij-voorbeeld omwille van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, maar ook voor forensische auditrapporten of voor rapporten waarin ernstige risico's voor de informatieveiligheid van het bestuur zijn beschreven. We willen uiteraard geen handleiding voor hackers gaan publiceren.

Ook de eventuele startdatum van de aangepaste rapporteringswijze zal besproken worden op het auditcomité van oktober. Vanuit zijn partnerrol zal Audit Vlaanderen auditrapporten echter niet retroactief publiceren. Het zou overigens een te grote inspanning vergen om alle rapporten te screenen op informatie die, om welke reden dan ook, beter niet publiek wordt gemaakt. Als het gebeurt in oktober, dan zal het dus van toepassing zijn op de periode daarna.

Principieel sta ik er dus zeker voor open om naar meer actieve openbaarheid te gaan, maar ik sta er als minister ook wat terughoudend tegenover, omdat ik vind dat ik me niet te veel moet gaan mengen met de werking van het auditcomité. Onafhankelijkheid is voor een auditcomité immers heel belangrijk.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Bedankt voor uw antwoord. Ik begrijp dat u een zekere terughoudendheid aan de dag moet leggen en de onafhankelijkheid van Audit Vlaanderen moet respecteren, maar ik begrijp ook dat u, of toch uw kabinet, contact heeft met Audit Vlaanderen. Ik kan alleen maar hopen dat u – en u verwijst er eigenlijk ook naar – toch ook mee aan de kar probeert te trekken om in de richting van meer actieve openbaarheid te gaan.

Het is inderdaad zo dat er ook wat bekommernissen zijn en ik heb ondertussen ook het advies van de VVSG gezien, waarin de VVSG stelt dat ze bereid is om naar meer actieve openbaarheid te gaan, maar ze inderdaad een aantal bekommernissen opsomt, onder andere rond privacy en de plaats waar die auditrapporten dan worden gepubliceerd. Ik noteer dat er inderdaad misschien een decretaal initiatief nodig is, als die rapporten op de gemeentelijke website gepubliceerd zouden worden, al stelt de VVSG wel dat de gemeentelijke website de voorkeur wegdraagt, omdat gemeenten sowieso al verplicht zijn om hun besluiten kenbaar te maken en het dus goed zou zijn als de rapporten op dezelfde plaats staan. Als het zover komt, dan moet u er misschien voor zorgen dat er een decretaal initiatief komt. Ik hoop ook dat u de bekommernissen van de VVSG meeneemt in de verdere uitvoering.

De voorzitter: De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): Ik denk dat actieve openbaarheid en openbaarheid in het algemeen ingebakken zitten in het decreet Lokaal Bestuur. Uw voorgangster heeft dat mee op sporen gezet en heeft daar aanzetten toe gegeven, minister.

Ik zou toch nog een extra bekommernis willen meegeven. Als gemeenten aan Audit Vlaanderen vragen om tussen te komen, dan moet er een goed onderscheid

gemaakt worden tussen een voorlopig rapport en een definitief rapport. *(Opmerkingen van minister Bart Somers)*

Welk rapport is geschikt voor publicatie en welk net niet? Als er forensische handelingen zijn gebeurd of forensische onderzoeken gevoerd, wat wordt daarvan dan bekend gemaakt? Voor mijn part is dat zoveel mogelijk, maar ik vrees dat de transparantie die we zo graag willen, wel eens zou kunnen botsen met de kwaliteit en de diepgang van een onderzoek, net omdat Audit Vlaanderen heel ver kan gaan, veel verder dan vele andere, en daarom heel waardevolle informatie kan aanbrengen die niet altijd even geschikt is om voor een breed publiek kenbaar te maken.

We moeten ook altijd goed opletten. Het is zo dat het vragen van een audit en de publicatie ervan tot een politiek boemerangeffect kunnen leiden, waarbij degene die het probleem met goede intenties – en laten we ervan uitgaan dat er alleen maar goede intenties zijn – op een professionele manier wil oplossen en er daarvoor professionele externe hulp bij haalt, getorpedeerd zou kunnen worden op basis van de resultaten van het rapport zelf. Een audit moet altijd een audit blijven: een duidelijke weergave van de feiten.

Minister, ik deel uw mening als u zegt dat er, als we verder willen gaan, een decreetaanpassing nodig zal zijn en dan zal goed moeten worden nagedacht over wat er al dan niet gepubliceerd wordt. Ik deel ook de gedachtegang om eerst alles eens te evalueren en dan pas concrete stappen te zetten naar operationalisering toe, want we staan nog maar in de kinderschoenen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik denk dat beide invalshoeken juist zijn. Ik denk dat de vraag van collega Ongena om vooruitgang te boeken op het pad van passieve openbaarheid naar actieve openbaarheid, een relevante vraag is. Nogmaals, ik vind het wat moeilijk om daar als minister heel uitgesproken over te zijn, maar ik denk dat we nu eenmaal in een tijdsgeest leven waarin openbaarheid belangrijk is. Ik denk dus dat ik de bezorgdheid van collega Ongena deel.

Tegelijkertijd is ook wat collega Vandeput zei, juist. Wanneer er onderzoeken zijn of wanneer er voorlopige rapporten zijn waar nog een wederwoord op moet komen, dan mogen die niet zomaar zonder de nodige context of zonder de nodige verfijning gepubliceerd worden. Maar op dat vlak heb ik wel alle vertrouwen in de ernst en de sérieux van onze mensen bij Audit Vlaanderen, die echt wel een goede reputatie hebben en hun werk op een heel volwassen, evenwichtige en goede manier doen. Dat zijn mensen die echt het onderscheid kunnen maken tussen zaken die relevant of niet relevant zijn en die ook niet uit zijn op sensatie, maar gewoon kwalitatief, degelijk auditwerk doen.

Het proces dat nu loopt, volg ik met belangstelling en ik hoop dat we in het najaar resultaten gaan zien. En als er een decretale aanpassing moet komen, dan zullen we die nemen. Is die niet nodig, dan is dat zo en dan kan Audit Vlaanderen doen wat het denkt te moeten doen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Het gaat inderdaad enkel over de eindrapporten. Vandaag heb je sowieso al de passieve openbaarheid: je kunt altijd rapporten opvragen. Het is zeker niet de bedoeling dat die actieve openbaarheid ertoe zou leiden dat we alles op straat gooien. Daar moet omzichtig mee omgegaan worden. Een van de bekommernissen is trouwens dat de regie voor het opkuisen van eindrapporten, bijvoorbeeld om er persoonlijke gegevens uit te halen, bij Audit Vlaanderen blijft en dat we niet aan de gemeenten gaan vragen om alles op te

kuisen. Voor je het weet, zijn er dan vijftien verschillende versies en dat zal het vertrouwen natuurlijk niet gaan vergroten. Die bekommernissen zijn er, die randvoorwaarden moeten we in acht houden, maar ik denk dat het sowieso beter is om naar de actieve openbaarheid te gaan, wat ook in het verlengde ligt van het Bestuursdecreet van uw voorganger, dat ook in de richting van actieve openbaarheid gaat. Ik kijk uit naar verdere evoluties en eventuele decretale aanpassingen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.